

Virtuaalioppitunnit Lounais-Suomen poliisilaitoksella

Virtuaalioppitunnin konseptointi

Erkka Naaranoja

5/2023

TIIVISTELMÄ

Erkka Naaranoja: Virtuaalioppitunnit Lounais-Suomen poliisilaitoksella – virtuaalioppitunnin konseptointi

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Hanke: Hankkeistettu

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaajat: Mika Kyrönviita ja Jari Saari

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Lounais-Suomen poliisilaitoksen pitämien virtuaalioppituntien käytänteitä. Tutkimuksessa selvitetään, kuinka virtuaalioppitunti toteutetaan Lounais-Suomen poliisilaitoksella, minkälaisia tavoitteita niille on asetettu ja miten tavoitteet mahdollisesti eroavat perinteisille kouluvierailuille asetetuista tavoitteista ja onko tavoitteisiin päästy. Lisäksi selvitetään, minkälaisia kehitystarpeita virtuaalioppitunneissa on ilmennyt sekä millaista ennalta estävän yksikön ja viestinnän henkilöstön välinen yhteistyö toteuttamisprosessissa on.

Tutkimuksen teoriaosuudessa käsitellään poliisin ennalta estävää työtä, nuorisorikollisuutta ja sen syitä sekä teknologian vaikutuksista poliisin imagoon. Lisäksi teoriaosuudessa on sivuttu hybridiovetusta. Teoriapohjan luomiseen on käytetty poliisin ennalta estävää strategiaa, pro gradu -tutkielmia sekä opinnäytetöitä ja aiheeseen liittyvää kirjallisuutta. Opinnäytetyö on tutkimusotteeltaan kvalitatiivinen. Tutkimuksessa haastatellaan Lounais-Suomen poliisilaitoksen kolmea ennalta estävän toiminnon yksikössä, ankkuritoiminnon eri asemassa työskentelevää poliisia sekä kahta henkilöä viestinnästä. Haastatteluilla saatu aineisto litteroitiin ja analysoitiin sisällönanalyysejä sekä tapahtumankuvausta hyödyntäen.

Tutkimustulosten perusteella virtuaalioppitunnin tavoitteena on ennalta estää rikoksia ja kasvattaa luottamusta poliisiin sekä lasten ja nuorten välillä. Virtuaalioppitunnin toteuttaminen koostuu kahdesta vaiheesta: suunnittelu- ja toteutusvaiheesta. Prosessin työvaiheet vaativat sovellettua yhteistyötä EET-yksikön ja viestinnän välillä. Virtuaalioppitunneille asetetut tavoitteet tulevat pääosin ennalta estävästä strategiasta. Vertailtaessa virtuaalioppitunnin ja perinteisen kouluvierailun tavoitteita, keskeisin ero on siinä, että virtuaalioppitunnilla pyritään vaikuttamaan laajempiin ilmiöihin. Kehitystarpeita ilmeni virtuaalioppitunnin vuorovaikutuksen lisäämisessä.

Virtuaalioppituntien järjestäminen tukee poliisin ennalta estävän toiminnan tavoitteita ja osoittaa poliisiorganisaation kykyä vastata muuttuvan yhteiskunnan tarpeisiin.

Sivumäärä: 56 sivua

Tarkastuskuukausi ja vuosi: toukokuu 2023

Avainsanat: ennaltaehkäisevä työ, kvalitatiivinen tutkimus, nuorisorikollisuus, verkko-opetus, virtuaaliopetus

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Taustaa	1
1.2 Aiheen rajaus ja tutkimuskysymykset	2
1.3 Työn rakenne	3
2 TIETOPERUSTAA	4
2.1 Ennalta estävä työ	5
2.2 Teknologian vaikutus poliisin imagoon.....	6
2.3 Lasten ja nuorten rikollisuus Suomessa.....	7
2.4 Rikollisuus ja sen riski- ja taustatekijöitä	8
2.5 Koulut ja ennalta estävä työ.....	11
2.6 Virtuaalioppitunnit osana hybridiopetusta	13
2.7 Koulurauha	14
2.8 Tietokone opetuksessa – TOP-keskus	15
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	15
3.1 Kvalitatiivinen tutkimus	15
3.2 Haastateltavat ja tutkimuslupa	17
3.3 Teemahaastattelu – puolistrukturoitu haastattelu.....	17
3.4 SWOT-analyysi	19
3.5 Analysointi.....	19
3.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	20
4 TUTKIMUSTULOKSET	21
4.1 Prosessin kulku ja yhteistyö.....	21
4.1.1 Poliisin tarve tavoittaa lapsia ja nuoria.....	22
4.1.2 Työnjako, prosessi ja kommunikointi	24
4.1.3 Kohderyhmien huomiointi.....	31
4.2 Tavoitteet	34
4.3 Kehitystarpeet	36
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	41
5.1 Virtuaalioppitunnin toteuttaminen.....	41
5.2 Tavoitteista	43
5.3 Yhteenveto kehitystarpeista.....	45
6 POHDINTA	46
LÄHTEET	49
LIITE 1 TEEMAHAASTATTELU	53
LIITE 2 SAATEKIRJE	54
LIITE 3 VIRTUAALIOPPITUNNIN JÄRJESTÄJÄN MUISTILISTA	56

1 JOHDANTO

1.1 Taustaa

Teknologian mahdollistaessa ja erilaisten maailmantilanteiden vuoksi perinteiset työtavat ovat muuttuneet. Vuonna 2020 alkanut maailmanlaajuinen koronapandemia vaikutti yhteiskuntaan muun muassa rajoittamalla ihmisten oikeutta liikkua ja kokoontua. Kokoontumisten rajoittaminen vaikutti myös poliisin toimintaan ja tätä kautta ennalta estävään toimintoon. Poikkeusolojen aikana poliisikaan ei voinut tehdä ennalta estävää työtään vanhaan tuttuun tapaan käymällä esimerkiksi kouluissa. Koronapandemian myötä Lounais-Suomen poliisilaitoksen ennalta estävä yksikkö otti käyttöönsä virtuaalioppitunnit. Millä tavoin virtuaalioppitunnit kannattaa järjestää, vai kannattaako, jotta ne eivät jäisi vain poikkeusolojen aikaisiksi poikkeusjärjestelyiksi?

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Lounais-Suomen poliisilaitoksen käytäntöjä virtuaalioppituntien järjestämisestä Lounais-Suomessa. Lounais-Suomen poliisilaitoksella virtuaalioppitunteja alettiin järjestämään 2021 keväällä ikään kuin ”pakon” edessä, sillä ennalta estävän työn merkitystä ei voitu sivuuttaa poikkeusolojen aikaan. Ennalta estävää työtä tehtiin muun muassa perinteisiä lähikontakteja välttämällä virtuaalisesti etäyhteyksien välityksellä. Kevääseen 2023 mennessä Lounais-Suomen poliisilaitos oli järjestänyt useita virtuaalioppitunteja vaihtuvien aiheiden. Viimeisimpänä Varsinais-Suomen ja Satakunnan alueen ala- ja yläkoulujen oppilaille, vanhemmille ja opettajille järjestetyt virtuaaliset oppitunnit käsittelivät kiusaamista, nettikäyttäytymistä, rikollisuutta, väkivaltaa ja päihteitä. Virtuaalioppitunnit tavoittivat lähes 20 000 oppilasta, yli tuhat vanhempaa ja satoja opettajia.

Poliisilain (PolL, 2011/872) mukaan yksi poliisin tehtävistä on rikosten ennalta estäminen (PolL 1:1). Poliisin muuttunut toimintaympäristö on lisännyt vaatimuksia ennalta estävälle työlle ja sisäiselle turvallisuudelle (Sisäministeriö 2019, 10). Ennalta estävä työ on käsitteenä laaja, sitä tehdään mm. poliisin, muiden viranomaisten ja yhteisöjen sekä asukkaiden tiiviissä yhteistyössä. Tässä opinnäytetyössä ennalta estävää työtä käsitellään pääosin poliisin näkökulmasta käsitteen laajuuden sekä työn tarkoituksen vuoksi.

Ennalta estävän työn tarkoituksena on sitä koskevassa strategiassa linjattu yhteiskunnan ja ihmisten turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen ylläpitäminen. Lisäksi toiminnan tarkoituksena on ylläpitää luottamusta poliisiin. Ennalta estävä toiminta on perusteltua myös taloudellisesta näkökulmasta, sillä sen avulla pyritään ehkäisemään rikoksista ja häiriöistä ja tekijöiden vastuuseen asettamisesta aiheutuneita kustannuksia. (Sisäministeriö 2019, 9.)

Ennalta estävään työhön liittyviä opinnäytetöitä on tehty useita. Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetöissä on tutkittu koulu- sekä ankkuripoliisitoimintaa eri poliisilaitoksilla. Lisäksi tutkimuksissa on tarkasteltu poliisin ennalta estävän työn strategian toteutumista, mutta yhdessäkään opinnäytetyössä ei ole vielä tarkasteltu poliisin pitämiä virtuaalioppitunteja. Virtuaalioppitunnit on uusi ja tehokas, mutta toistaiseksi vielä melko tuntematon tapa tavoittaa suuri määrä kohderyhmiä yhdellä kertaa. Ne ovat osa ennalta estävää työtä ja uskon, että useiden eri poliisilaitosten ennalta estävät yksiköt ovat kiinnostuneita löytämään parhaan mahdollisen tavan niiden järjestämiseen.

Opinnäytetyön aihetta miettiessäni pohdin useita vaihtoehtoja ennalta estävään työhön liittyen, sillä pidän ennalta estävää työtä tärkeänä ja itselle mielenkiintoisena aiheena. Ennalta estävän työn moninaisuuden ja useiden erilaisten opinnäytetöiden ohelle piti löytää jotakin uutta tutkittavaa. Ehdotuksen aiheeseen sain Turun pääpoliisiaseman ankkuritoiminnon tutkinnanjohtajalta. Virtuaalioppituntien tarkasteleminen kuulosti mielenkiintoiselta, koska virtuaalioppitunnit tulevat olemaan enenevässä määrin tulevaisuutta. Aihe on nykyaikainen eikä kyseisestä aiheesta ole tehty aikaisempia vastaavia tutkimuksia, joten koin käytäntöjen ja kokemusten kartoittamisen erittäin hyödylliseksi toiminnan kehittämisen näkökulmasta.

1.2 Aiheen rajaus ja tutkimuskysymykset

Tehdessäni taustaselvitystä aiheesta ilmeni, että Lounais-Suomen poliisilaitosta voidaan pitää edelläkävijänä virtuaalioppituntien järjestämisen käytäntöjen osalta. Lounais-Suomen poliisilaitoksen viestinnän henkilökunta kertoi, että joiltakin poliisilaitoksilta on otettu yhteyttä ja kyselty, kuinka juuri Lounais-Suomen poliisilaitos järjestää virtuaalioppitunnit. Keskustelimme siitä, että työ voisi olla tilaustyö – virtuaalioppitunnin konseptointi. Opinnäytetyö on rajattu Lounais-Suomen poliisilaitokseen ja sen käytäntöihin, koska opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää virtuaalioppituntien järjestämisen käytäntöjä ja kokemuksia nimenomaan Lounais-Suomen poliisilaitoksella, jotta myös muut poliisin yksiköt voivat halutessaan hyödyntää niitä omassa toiminnassaan.

Opinnäytetyöni on suunnattu erityisesti poliisilaitosten ennalta estävän toiminnon henkilöstölle, mutta se sopii myös muille, jotka haluavat tietoa ennalta estävästä työstä ja virtuaalioppitunneista. Opinnäytetyöstäni muut poliisin yksiköt voivat halutessaan ottaa mallia Lounais-Suomen poliisilaitoksen käytännöistä virtuaalioppituntien järjestämiseen. Lisäksi tutkielmastani voi saada apuja sekä uusia näkökulmia ennalta estävän toiminnan toteuttamiseen.

Opinnäytetyön tarkoituksena on luoda konsepti Lounais-Suomen poliisilaitoksen ennalta estävän yksikön järjestämien virtuaalioppituntien käytännöistä. Tutkimuksen tarkoituksen vuoksi tutkimuskysymykset on kohdistettu löytämään vastauksia poliisin näkökulmasta. On kuitenkin selvää, että virtuaalioppitunnin valmistelu ja toteuttaminen edellyttävät usean tahon työpanosta sekä resursseja.

Työn tavoitteeseen pääsemiseksi näitä asioita selvitetään tarpeellisin osin. Tutkimuskysymyksiksi rajautuivat seuraavat:

1. Miten virtuaalioppitunti järjestetään Lounais-Suomen poliisilaitoksen ennalta estävässä yksikössä? – konseptointi
2. Millaisia tavoitteita virtuaalioppitunneille on asetettu ja kuinka hyvin ne on saavutettu?
 - a. Poikkeavatko tavoitteet perinteisille koulukäynneille asetetuista tavoitteista?
3. Millaisia kehitystarpeita virtuaalioppitunneissa on ilmennyt?
4. Millaista yhteistyötä EET-yksikkö tekee poliisilaitoksen viestinnän kanssa virtuaalioppituntien toteuttamiseksi?

Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä pyrin selvittämään, mitä kaikkea virtuaalioppituntien järjestäminen vaatii. Konseptin luomiseksi selvitän muun muassa sitä, keitä kaikkia osallistuu oppituntien suunnitteluun ja järjestämiseen, minkälainen työnjako osallistuvilla tahoilla on ja minkälaisia työvaiheita prosessiin liittyy – eli kuinka luoda onnistunut virtuaalioppitunti. Perinteisesti poliisitoiminnalle asetetaan myös jonkinlaiset tavoitteet. Tutkimuskysymyksellä kaksi pyrin selvittämään virtuaalioppitunneille asetettuja tavoitteita ja niiden saavuttamista. Lisäksi kysymyksellä haetaan mahdollisia eroavaisuuksia perinteisiin koulukäynteihin ja niille asetettuihin tavoitteisiin verrattuna. Poliisitoimintaa, niin kuin virtuaalioppituntejakin voidaan ja halutaan kehittää entistä paremmaksi. Olisiko kentties jotakin, mikä kannattaisi tehdä toisin? Kolmannella tutkimuskysymyksellä pyrin löytämään virtuaalioppituntien kehitystarpeita. Taustaselvitystä tehdessäni ilmeni, että virtuaalioppitunnit työllistävät muun muassa EET-yksikköä sekä poliisilaitoksen viestinnän henkilöstöä. Viimeinen tutkimuskysymys on muotoiltu siten, että sen avulla voin selvittää, minkälaista yhteistyötä EET-yksikkö ja viestinnän henkilöstö tekevät keskenään sekä mikä on yhteistyön merkitys virtuaalioppituntien toteutuksessa.

Opinnäytetyö on tutkimusotteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimuskysymyksiin haen vastauksia haastatteleamalla Turun pääpoliisiaseman EET-yksikön ja viestinnän henkilöstöä ja analysoimalla saamiani vastauksia. Lisäksi hyödynnän SWOT-analyysia pohtiessa kehittämistarpeita. Tutkimuksen toteutuksesta kerrotaan tarkemmin luvussa 3.

1.3 Työn rakenne

Työ koostuu kuudesta pääluvusta. Ensimmäisessä eli johdantoluvussa esittelen aiheen taustaa, tutkimuskysymykset ja niiden tavoitteet sekä opinnäytetyön rakenteen. Toisessa luvussa tutkimukselle luodaan tietoperustaa aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja aikaisempia tutkimuksia hyödyntäen. Luvussa kolme olen avannut työn toteutusta ja kuvailut käyttämäni tutkimusmenetelmät. Sen lisäksi luvussa olen arvioinut työn luotettavuutta ja eettisyyttä. Neljäs pääluku koskee tutkimustulok-

sia. Tutkimustulokset esittelen teemoittain tulosten helpomman luettavuuden vuoksi. Tutkimustulosten jälkeen luvussa viisi esittelen johtopäätökset haastatteluilla saatuihin tutkimustuloksiin ja opinnäytetyön teoreettiseen aineistoon nojautuen. Viimeisessä luvussa kuusi on omaa pohdintaani tutkimuksen tarkoituksesta ja hyödyllisyydestä, onnistumisesta ja tutkimusmenetelmien valinnasta sekä esitykseni mahdollisesta jatkotutkimuksesta. Luvun kuusi jälkeen ovat lähdeluettelo ja liitteet. Liitteessä 1 ja 2 ovat haastattelurunko ja haastateltaville lähetetty saatekirje sekä suostumuslomake. Liitteeseen numero 3 olen koonnut muistilistan virtuaalioppitunnin järjestäjälle.

2 TIETOPERUSTAA

Tämän työn pääasiallisena tarkoituksena on luoda konsepti virtuaalioppitunnista Lounais-Suomen poliisilaitoksella. Seuraavissa alaluvuissa käsitellään tutkittavaan asiaan liittyviä termejä ja käsitteitä sekä luodaan tutkimukselle viitekehys.

Opinnäytetyön tavoitteen saavuttamiseksi päätin lähteä tarkastelemaan aihetta virtuaalioppitunteja pitäneiden ja niiden järjestämiseen osallistuneiden poliisien ja viestinnän henkilöstön näkökulmasta. Selvitin, miten he omalla kohdallaan näkevät ja kokevat virtuaalioppituntien toteuttamisen. Teoriaosuudessa pyrin kuvaamaan aihetta kokonaisvaltaisesti, kuitenkin pitämällä aiheen tiiviinä ja pääosin poliisityötä sekä ennalta estävää toimintaa tukevana. Ennalta estävää työtä halutaan kohdistaa erityisesti lapsiin sekä nuoriin, minkä takia olen teoriaosuudessa halunnut tuoda esiin asioita lasten ja nuorten rikollisuudesta. Teoriapohjana käytetty aineisto on valittu tutkimuskysymyksiä ja haastatteluilla selvitettäviä asioita silmällä pitäen, mahdollisimman kattavien johtopäätösten rakentamiseksi. Vaikka viitekehys on rakennettu koskemaan poliisityötä ja ennalta estävää työtä, en näe, etteikö tämä tutkimus voisi olla hyödyksi myös muille ammattiryhmille sekä organisaatioille, jotka kenties pohtivat teknologian hyödyntämistä, virtuaalisten oppimisympäristöjen hyötyjä taikka haittoja tai ovat muuten vaan kiinnostuneita aiheesta.

Teoriapohjan ja viitekehysten rakentamiseen olen käyttänyt hyödykseni poliisin ennalta estävän työn strategiaa, lainsäädäntöä, aikaisempia opinnäytetöitä ja pro gradu -tutkielmia sekä muita aiheesta sivuavia tutkimuksia ja siihen liittyvää kirjallisuutta. Aikaisemmissa opinnäytetöissä ja pro gradu -tutkielmissa on tutkittu koulupoliisityötä ja sen eri muotoja sekä hybridiopetusta ja sen kuormittavuutta opettajien näkökulmasta. Opinnäytetyöt ja pro gradut ovat olleet pitkälti kokemuksiin perustuvia, eivätkä ne anna suoria vastauksia kysymyksiini. Aiheeseen liittyvä kirjallisuus on pohjautunut hyvin paljon ennalta estävään toimintaan ja etenkin lasten ja nuorten rikollisuuteen. Viitekehysten rakentamisessa aikaisemmat tutkimukset ja kirjallisuus ovat kuitenkin hyvin sovellettavissa myös virtuaalioppitunteihin ja ennalta estävään toimintaan liittyvissä kysymyksissä tutkittavana olevien asioiden samankaltaisuuden vuoksi.

2.1 Ennalta estävä työ

Ennalta estävä työ on käsitteenä erittäin laaja. Ennalta estävää työtä tehdään muun muassa poliisin, muiden viranomaisten ja yhteisöjen sekä asukkaiden tiiviissä yhteistyössä. Tässä opinnäytetyössä ennalta estävää työtä käsitellään pääosin poliisin näkökulmasta käsitteen laajuuden sekä opinnäytetyöni tarkoituksen vuoksi.

Poliisin tehtävät ovat säädetty poliisilaissa. Poliisilain (872/2021) 1 luvun 1 pykälän mukaan:

Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä.

Ennalta estävää työtä varten sisäministeriön työryhmä on luonut poliisin ennalta estävän työn strategian eli Enskan (Enska – Poliisin ennalta estävän työn strategia). Strategiassa (2019, 15) ennalta estävä työ on määritelty seuraavalla tavalla:

Poliisin ennalta estävällä työllä tarkoitetaan suunnitelmallisia ja johdettuja toimia, joilla estetään rikoksia, turvallisuutta heikentäviä häiriöitä ja muita ihmisten turvallisuuden ja turvallisuuden tunteeseen vaikuttavia ei-toivottuja tapahtumia. Poliisi toimii ratkaisulähtöisesti yhteistyössä eri viranomaisten, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa. Ennalta estävä toiminta on tietojohtoista ja sen toteutumisesta ja tuloksista raportoidaan säännöllisesti viranomaisille, yhteistyökumppaneille ja asukkaille.

Ennalta estävä työ on erityistoimintaa ja se on aktiivista, suunniteltua sekä johdettua tulosohjauksen, -seurannan ja -raportoinnin osalta. Jokainen poliisi tekee ennalta estävää työtä kenttätoiminnassa, rikostorjunnassa ja lupahallinnossa, vaikkei perinteisen poliisitoiminnan määritelmä täytäkään ennalta estävän erityistoiminnan kriteerejä. Poliisin päivittäisessä toiminnassa ennalta estävä työ näkyy poliisin tavassa ajatella ja kohdata asiakas. (Sisäministeriö 2019, 15.) Työ on siis johdettua erityistoimintaa, johon on valjastettu siihen erikoistuneet poliisimiehet.

Ennalta estävän työn tarkoitus on ylläpitää yhteiskunnan ja ihmisten turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta sekä luottamusta poliisiin. Ennalta estävä toiminta on perusteltua myös taloudellisesta näkökulmasta, sillä sen avulla pyritään ehkäisemään rikoksista ja häiriöistä ja tekijöiden vastuuseen asettamisesta aiheutuneita kustannuksia. (Sisäministeriö 2019, 9.) Rikosten ennalta estämiseen tähtäävien toimien taloudellisuutta on tutkittu muun muassa Cambridgen yliopistossa sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa (THL). Tutkimustulokset osoittavat, että rikosten ja häiriöiden ennalta estäminen on aina taloudellisempaa riippumatta siitä, miten rikoksesta tai häiriöistä aiheutuneet toimet on kyetty hoitamaan. (Eml., 16.)

Poliisin ennalta estävää työtä voidaan toteuttaa lähipoliisitoiminnalla, moniammatillisesti ankkurin ja Marakin (Marak = moniammatillinen riskinarviointi) ja paikallisen ongelmanratkaisun (POR) avulla sekä keskittymällä huolta aiheuttaviin henkilöihin (HAH) (Sisäministeriö 2019, 20–22). Tämän opin- näytetyön rajauksen takia toteutustapoja ei ole relevanttia käsitellä yksittäisinä aiheina.

Poliisin toteuttama ennalta estävä toiminto kohdistuu niin nuoriin kuin aikuisiinkin. Ennalta estävällä työllä pyritään luomaan poliisin ja nuorten välille hyviä kohtaamisia, joilla vahvistetaan luottamusta poliisiin. Nuorten lisäksi myös nuorten vanhempien kanssa toimiminen on osa ennalta estävää työtä. Vanhempien asenteilla katsotaan olevan suuri vaikutus nuorten asenteisiin, minkä takia on tärkeää, että poliisi toimii myös vanhempien kanssa. (Sisäministeriö 2018.) Nuorten kokemat tilanteet poliisin kanssa jäävät mieleen saattaen vaikuttaa asenteisiin myöhemmällä iällä. Epämiellyttävät ja kielteiset kohtaamiset voivat synnyttää epäluottamusta ja ikäviä asenteita poliisia kohtaan. (Sisäministeriö 2019, 23.)

Enskassa linjataan poliisin läsnäolosta ja näkyvyydestä nuorten keskuudessa. Lisäksi strategiassa on linjattu yhteistyöstä vanhempien ja nuorten elämässä muiden tärkeiden aikuisten kanssa. Poliisin tavoitteena on lisätä näkyvyyttä niin tapahtumissa kuin sosiaalisessa mediassakin. Tarkoituksena on olla siellä missä nuoret ovat. Strategisen linjauksen tarkoituksena on huolehtia siitä, että nuorille syntyy positiivisia kokemuksia poliisista ja samalla tarkoituksena on lisätä nuorten luottamusta poliisiin. (Sisäministeriö 2019, 24.)

Voiko poliisi kuitenkin olla aina siellä missä pitää? Välimatkat ovat pitkiä poliisilaitosten suurilla alueilla, eivätkä poliisin resurssit välttämättä ole riittäviä takaamaan läsnäoloa jokaisella koululla. Poliisin läsnäoloa ja oppilaitosten välistä yhteistyötä on parannettava muutenkin kuin vakavimmissa turvallisuutta heikentävissä tilanteissa ottaen huomioon lasten ja nykynuorison muuttuneet asenteet. Perinteisen läsnäolon lisäksi yksi strategisista linjauksista vuosille 2019–2023 oli teknologian hyödyntäminen poliisissa. Tämä tarkoittaa sitä, että etäyhteyden avulla tavoiteltaisiin useampia oppilaitoksia samanaikaisesti. (Sisäministeriö 2019, 25.) Strategiassa on myös linjattu, että poliisi voisi teknologiaa hyödyntäen etäyhteyden avulla lisätä läsnäoloa ja olemalla näin paremmin saavutettavissa (Eml., 36).

2.2 Teknologian vaikutus poliisin imagoon

Teknologian kehittyessä ja rikosten monimuotoistuessa poliisin toimintaympäristö on muuttunut vuosien saatossa. Yhteiskunnan muuttuessa myös poliisin on kyettävä kehittymään ja vastaamaan nykyajan tarpeisiin sekä muutoksiin. Teoksessa Poliisin toimintaympäristö – Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 2018 Jarmo Puustinen on kertonut poliisin toimintaympäristöstä, teknologiasta sekä poliisin imagotyöstä. Vanhat käsitykset poliisin ja kansalaisten välisestä heikosta vuorovaiku-

tuksesta ovat kehittyneet positiivisempaan suuntaan. Poliisin julkisuuskuva tehokkaana ja uudenlaisena on uuden teknologian luomaa. (Puustinen 2018, 136–137.) Tavallisesti kokemukset laadukkaasta palvelusta tai tuotteesta sekä luotettavuudesta vaikuttavat imagoon ja onkin selvää, että poliisin tarjoaman palvelun laatua voidaan pitää yhtenä avaintekijänä positiivisen imagon kehittämisessä (Tyagi, Dhar, Sharma 2015, 569, viitattu teoksessa Puustinen 2018, 136). Poliisin maineen ja luottamuksen ylläpitäminen ja kehittäminen kaikin keinoin on kirjattu prioriteettina myös poliisin strategiaan (Poliisi 2020). Nykypäivänä poliisi onkin helpommin lähestyttävä niin yksilönä kuin organisaationakin.

Poliisi on määritellyt arvot, jotka ohjaavat jokapäiväisessä työssä tehtäviä valintoja. Poliisin arvoja ovat palvelu, oikeudenmukaisuus, osaaminen ja henkilöstön hyvinvointi (Poliisi 2022a.) Arvojen avulla pyritään tarjoamaan ja turvaamaan poliisin palvelut tasapuolisesti kaikille. Yhdenvertaisen yhteiskunnan tukeminen on priorisoitu poliisin strategiassakin. Sen mukaan poliisin on oltava eriarvoisuuden torjumiseksi oma-aloitteisesti yhteydessä esimerkiksi vähemmistöryhmiin. (Poliisi 2020.) Onnistuneet linjaukset poliisin toiminnassa ja positiivinen näkyvyys eri medioissa ovat lähentäneet poliisia ja kansalaisia. Saavutettua positiivista imagoa on kuitenkin ylläpidettävä, mikä edellyttää poliisiorganisaatiolta jatkuvaa vuorovaikutteisuuksia sekä sidosryhmä- että yksilötasolla. Vuorovaikutuksen tulee tapahtua niin henkilökohtaisesti kuin sosiaalisessa mediassakin. Kohtaamistilanteita voidaan pitää tärkeänä mielikuvien syntymisen vuoksi, sillä kohtaamisen alkuvaiheilla ratkaistaan, onko mielikuva negatiivinen vai positiivinen. (Puustinen 2018, 137.)

Teknologiasta huolimatta poliisin on tärkeä olla näkyvillä jo ennen kuin rikos on tapahtunut. Poliisilaitosten alueet ovat laajoja ja usein myös harvaan asuttuja. Poliisin strategiassa 2020–2024 yhteistyötä ja viestintää koskeviksi prioriteeteiksi on kirjattu muun muassa yhteistyön syventäminen muiden turvallisuusviranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa, keskittyen erityisesti harvaan asuttuihin alueisiin (Poliisi 2020). Teknologian tehokkaalla hyödyntämisellä voidaan lisätä poliisin näkyvyyttä ja läsnäoloa sekä kehittää uusia tiedonvälityskanavia, kuten esimerkiksi mobiilisovelluksia tai olemalla läsnä virtuaalisesti. Myös yhteistyötä oppilaitosten ja poliisin välillä voidaan kehittää teknologian avulla. (Sisäministeriö 2019, 36.) Teknologian avulla poliisitoimintaan voidaan saada uusia mahdollisuuksia. Liiallinen teknologian hyödyntäminen voi kuitenkin johtaa poliisin näkymättömyyteen kaduilla ja tärkeiden kohtaamisten vähentymiseen (Puustinen 2018, 137). Jotta teknologian hyödyntäminen poliisitoiminnassa olisi tehokasta, on sen avulla luotava täysin uusia menetelmiä, eikä vain liittää teknologiaa osaksi vanhoja työtapoja (Sisäministeriö 2019, 36).

2.3 Lasten ja nuorten rikollisuus Suomessa

Tässä alaluvussa käsitellään lasten ja nuorten rikollisuutta. Käsitelyä lapset ja nuoret kattavasta ikähaarukasta on monia. Voidaan puhua nuorisolain (1285/2016) määrittelemistä nuorista, joita

ovat kaikki alle 29-vuotiaat, kun taas lastensuojelulaisissa (417/2007) lapsella tarkoitetaan alle 18-vuotiasta ja nuorella 18–24-vuotiasta. Erikseen on säädetty myös laki nuorista rikoksentehtävistä (262/1940), jossa ikähaarukka on 15–20 vuotta. Rikoslain (39/1889) 3 luvun 4 §:n mukaan rikosoikeudellinen vastuu alkaa Suomessa 15-vuotiaana. Rikosoikeudellisen vastuun puuttuminen johtaa esitutkinnan päättämiseen. Ennen esitutkinnan päättämistä voidaan kuitenkin selvittää mahdollista vahingonkorvausvastuuta, omaisuuden takaisinsaamista sekä tarvetta lastensuojelutoimenpiteille. (Poliisi 2022b.)

Vahingonkorvauslain (412/1972) 2 luvun 2 §:ssä on säädetty, että alle 15-vuotias nuori on rikosoikeudellisen vastuun puuttumisesta huolimatta edelleen korvausvastuussa huomioon ottaen hänen ikänsä ja kehitystasonsa, teon laatu, vahingon aiheuttaja ja vahingon kärsineen varallisuusolot ja muut olosuhteet vahingonkorvauksen määrää harkitessa.

Jos rikollisuutta tarkastellaan valtakunnallisesti isossa kuvassa, voidaan yleisesti todeta viranomaisten tietoon tulleen rikollisuuden laskeneen. Eri rikoslajien kehityksen ei voida katsoa riippuvan ainoastaan rikollisuuden todellisesta lisääntymisestä tai vähentymisestä. Poliisin tietoon tulleiden rikosten määrään vaikuttavat myös valvonnan aktiivisuus ja tiettyihin teemoihin kohdistuva valvonta. Omalta osaltaan rikostilastoihin vaikuttavat rikosten uhrien aktiivisuus saattaa rikokset poliisin tietoon. Yleisesti rikollisuuden on todettu olevan laskussa 2010 luvun jälkeen, mutta kuitenkin erityisesti alle 15-vuotiaiden väkivaltarikosepäilyt ovat kasvaneet merkittävästi. Lisäksi tilastojen perusteella rikosten on todettu kasaantuvan pienelle joukolla nuoria. (Danielsson 2022, 4–5; Haapakangas 2020; Sisäministeriö, luettu 29.3.2023.) Tilastojen mukaan vuonna 2022 Lounais-Suomessa henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten määrä kasvoi lähes 20 prosentilla tapauksissa, joissa epäilty on alle 15-vuotias. Epäillyn ollessa 15–17-vuotias olivat rikokset kasvaneet noin 15 prosentilla. (Poliisi 2022c.) Myös huumausainerikokset ovat nostaneet päätään ja niiden osuus nuorten törkeimpänä rikoksena on kasvanut kahdesta prosentista noin kuuteen prosenttiin, kun tarkastellaan tilastoja koko Suomessa. (Haapakangas 2020, luettu 29.3.2023.) Vuonna 2022 15–17-vuotiaiden kiinniotettujen määrä kasvoi jopa 20 prosentilla (Tilastokeskus 2023). Vaikka väkivaltarikollisuuden on havaittu kasvaneen nuorten keskuudessa, syyllistyy nuori edelleen useimmiten näpistykseen (Haapakangas 2020, luettu 29.3.2023).

2.4 Rikollisuus ja sen riski- ja taustatekijöitä

Rikollisuuden määrittelylle ei ole löytynyt yhtä tarkkoja kriteerejä, kuin esimerkiksi diagnostiset määritelmät käytöshäiriöille tai epäsosiaalisille persoonallisuushäiriöille. Henrik Elonheimo (2010, 13) kertoo teoksessaan kriminologien Henryn ja Milovanovicin (1996) määritelleen rikollisuuden olevan epätasa-arvoa, epäkunnioitusta ja toisen ihmisen alistamista. Kun käyttäytymistä katsotaan lainopillisesti, voidaan rikollisuutena pitää tekoa, joka on laissa kielletty teko (Elonheimo 2010, 13).

Eri ikävaiheet saavat ihmisissä aikaan antisosiaalisia muutoksia. Esimerkiksi kolmevuotiaan lapsen puremista ei katsota rikollisuudeksi, vaikka jo tuossa iässä käyttäytymistapumuksien tiedetään vaikuttavan rikolliseksi kehittymiseen. (Caspi et. al 1996, viitattu teoksessa Elonheimo 2010, 13.)

Markus Kaakinen ja Matti Näsi (2021, 20) ovat tutkineet nuorten asenteita rikoksiin ja todenneet, että nuorten asenteet rikoksia kohtaan ovat kääntyneet yleisellä tasolla kielteisimmiksi vuosien 1995–2020 välillä. Tilastojen mukaan kuitenkin on havaittu nuorten asenteiden muuttuneen rikosmyönteisempään suuntaan viime vuosien aikana, kun kysymyksessä ovat olleet väittämät ”lakia rikkova nuori viestittää pahaa oloaan” ja ”murrosiän aikana nuorten ajoittainen lainvastainen toiminta on normaalia”. Myönteisyydellä tarkoitetaan tekojen neutralisoivan tai puolusteleavan retorikan hyväksymistä. Tutkimus ei kuitenkaan osoita suoranaista rikostekojen hyväksymistä. (Kaakinen & Näsi 2021, 20.)

Rikollisuuteen ajautumiselle ei ole löydetty yhtä ja absoluuttista syytä. On kuitenkin havaittu joidenkin tekijöiden olevan yhteydessä siihen, kehittykö yksilöstä rikollinen. Viime vuosien aikana tutkimuskirjallisuudessa on nostettu esiin sosiaalisen pääoman vaikutus rikollisuuteen. Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan resursseja ja verkostoja, jotka syntyvät ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja, jotka auttavat ihmisiä saavuttamaan päämääriään ja tuottavat heille hyvinvointia. (Salmi 2006, 187.) Venla Salmi (2006, 189) ja Henrik Elonheimo (2010) ovat tutkineet rikollisuuteen vaikuttavia tekijöitä sosiaalisten tekijöiden kautta. Eri tekijät on voitu jakaa eri tasoille, joita ovat yksilö, perhe, kaveripiiri, koulu ja laajempi yhteisö. Rikollisuuden riskitekijöitä ovat tutkineet esimerkiksi Farrington (2004), Farrington & Welsh (2007), Rutter et al. (1998) ja Hawkins et al. (1999). (Elonheimo 2010, 23.)

Yksilötasolla rikollisuus on yhdistetty useimmiten aggressiivisuuteen, päihteiden väärinkäyttöön, itsekontrollin puutteeseen sekä psykopatiaan. Käytöshäiriöt, ADHD, antisosiaalinen persoonallisuushäiriö sekä päihde- ja psykoottiset häiriöt ovat yleisimpiä rikollisuuteen liitettyjä psykiatrisia häiriöitä. Rikollisuuteen perhetasolla vaikuttavat myös perheessä tapahtuvat muutokset kuten vanhempien ero, yksinhuoltajuus ja asuinpaikan tai vanhempien muutokset. Perheen sisäiset konfliktit, suhteet lasten ja vanhempien välillä, huonot kasvatuskäytännöt tai vanhempien heikko lapsen valvominen on liitetty kohonneeseen riskiin altistua rikolliseen elämään. (Elonheimo 2010, 23–24.) Brannigan (2002, viitattu teoksessa Salmi 2006, 194) on tehnyt tutkimuksen kanadalaisista nuorista ja tutkimuksen mukaan riskiä aggressiivisuuteen ja häiriökäyttäytymiseen kasvattivat erityisesti yliviikkaus sekä vanhempien ankarat kasvatuskäytännöt. Suomalaisessa tutkimuksessa alhaisen sosiaalisen pääoman havaittiin olevan yhteydessä korkeampaan rikostasoon. (Salmi 2006, 194–195.)

”Väkivaltaan kärjistyvät tilanteet ovat keskenään usein erilaisia, mutta yhteisiäkin nimitäjiä löytyy. Usein nuoren väkivallankäyttöä edeltää esimerkiksi suukopu tai sosiaalisessa mediassa käyty riita. Tavallisesti teot myös ovat impulsiivisia ja niissä voi näkyä nuoren kyvyttömyys hallita konflikteja, Sjöblom kertoo.” (Poliisi 2022c.)

Gottfredsonin ja Hirschin (1990, 15–44, viitattu teoksessa Salmi 2005, 78–79) kehittämän itsekontrolliteorian (self-control theory) ja johtopäätösten mukaan rikokset ovat lähes poikkeuksetta harkitsemattomia, ja ne toteutetaan hetken mielijohteesta. Teot ovat harvoin suunniteltuja ja pyrkimyksenä on saavuttaa välitön hyöty. Itsekontrolliteorian mukaan henkilöillä, joilla itsekontrollin on todettu olevan alhainen, ovat myös impulsiivisia ja heillä on todettu olevan usein verbaalisia ongelmia. Edellä mainitut ominaisuudet johtavat helposti tilanteisiin, joissa konfliktit hoidetaan väkivallalla, eikä tilannetta yritetä selvittää rauhanomaisesti neuvottelemalla. (Salmi 2005, 97.)

Laajempaa yhteisöä, koulua tai kaveripiiriä tarkastellessa on useiden tutkimusten mukaan rikollisuuteen liitetty etenkin kavereiden rikollisuus tai hyljeksintä. Tutkimusten (esim. Hartup 1996; Salmivalli 2004, viitattu teoksessa Salmi 2006, 198) perusteella paljon aikaa keskenään viettävien nuorten käytöksessä ja mielipiteissä on samankaltaisuuksia. On havaittu, että nuori, joka viihtyy rikollispiireissä, syyllistyy usein itsekin johonkin rikokseen. Rikolliseen kaveripiiriin joutuminen ei aina kuitenkaan ole tapahtunut nuoren omasta tahdosta vaan pikemminkin olosuhteiden pakosta. Nuoren voi olla vaikea saada ystäviä ja hän joutuu valitsemaan ystäväpiirinsä muista aggressiivista ja käytöshäiriöisistä lapsista. (Salmi 2006, 198, 202.) Yleisimmin rikoksia tehdään siis porukalla ja siihen liittyy usein myös jonkinlaisia sosiaalisia motiiveja tai merkityksiä. Helsinkiläisistä nuorista tehty väitöskirjatutkimus osoittaa sosiaalisten motiivien keskeisyyttä. Keskeisimpinä motiiveina pidettiin näyttämisen halua ja toimintakulttuuria eli tapaa viettää aikaa yhdessä. Teoilla haluttiin saada arvostusta ja ihailua toisilta nuorilta. (Eml., 199.) Tutkimusten mukaan myös huonolla koulumenestyksellä, sitoutumattomuudella opiskeluun sekä koulun ominaisuuksilla, työtavoilla ja kulttuurilla sekä opettajien tukemattomuudella on rikollisuuden määrää lisääviä vaikutteita. Vastavuoroisesti korkealla sosiaalisella pääomalla katsottiin olevan positiivisia eli alentavia vaikutuksia rikolliseen käyttäytymiseen kouluissa. (Salmi 2006, 196, 198; Elonheimo 2010, 24.)

Kaikista ihmisistä ei suinkaan tule rikollisia. On olemassa myös rikollisuuden riskeiltä suojaavia ja riskitekijöitä vähentäviä tekijöitä. Suojaavien tekijöiden lisäksi ihmisen psyykkisellä vastustus- tai sopeutumiskyvyllä tai sitkeydellä (resilience) sekä koherenssintunteella (sense of coherence) katsotaan olevan positiivinen vaikutus tulla toimeen riskitekijöiden kanssa. (Antonovsky 1987; Stattin & Magnusson 1996, viitattu teoksessa Elonheimo 2010, 25.)

Sampsonin ja Laubin (1993, viitattu teoksessa Elonheimo 2010, 25) mukaan rikollisuutta ehkäisevää, arkitoiminnassa opittavaa sosiaalista kontrollia, saadaan erilaisista sosiaalisista siteistä ja ihmissuhteista. Tutkimusten mukaan elämässä voi olla myös niin sanottuja tärkeitä käännekohtia

(turning points), jotka auttavat rikollisuudesta irrottautumisessa. Käännekohtia voivat olla esimerkiksi työpaikan saaminen tai armeijaan meno. (Esim. Farrington 2003, 225, viitattu teoksessa Elonheimo 2010, 25.) Nuorilla vanhempien alhaista tukea, opettajien alhaista kontrollia, heikkoa luottamusta, huonoa perheen taloudellista tilannetta, muussa kuin ydinperheessä asumista, heikkoa koulumenestystä ja alhaista itsekontrollia pidetään seitsemänä merkittävimpänä tekijänä rikoskäyttämiseen. Riskitekijöiden määrän kasvaessa myös alttius rikolliseen tekoon nousee. Salmen mukaan on kuitenkin tärkeää huomioida, että kaikkienkaan riskitekijöiden käsillä olo ei tarkoita nuoren automaattista ajautumista rikolliselle tielle, vaan nuori saattaa pidättäytyä rikollisuudesta täysin. (Salmi 2005, 98–99; Salmi 2006, 204.)

Edellä mainittujen riskitekijöiden vaikutusten ehkäisemisessä perheen aseman lisäksi myös kouluilla on merkitystä. Nuoren perhe on avainasemassa perusluottamuksen rakentamisessa ja positiiivisen sosiaalisen pääoman tarjoamisessa. Mikäli perheen tarjoamassa sosiaalisessa pääomassa kuitenkin ilmenee puutteita, koulun asema korostuu entisestään. Tällöin opettajien ja kodin ulkopuolisten aikuisten tarjoama kontrolli ja tuki ovat tärkeitä. (Salmi 2006, 204–205.) Sosiaalisen kontrollin tuki ja sen tuomat resurssit nähdään usein yhteisöjen toimintakykynä ja haluna puuttua. Sosiaalisella pääomalla eli käytännössä ihmisten välillä ilmenevällä luottamuksella on ainakin alueellisesti rikollisuutta vähentäviä vaikutuksia. (Kääriäinen ym. 2005, 30–31.) Usein riskitekijöiden aikainen havaitseminen ja niihin puuttuminen ovat tärkeitä asioita rikollisen elämän ehkäisyssä (Salmi 2006, 204). Nuorten rikollisuutta selittää osin myös nuoruuteen ikä kautena liittyvät ilmiöt. Kaveripiirissä saatetaan suhtautua välinpitämättömästi yhteiskunnan normeihin ja rikosten tekemiseen jopa kannustetaan. Monet tekevätkin ainakin jonkin lievän rikoksen jossain vaiheessa nuoruuttaan, mutta usein asenteet muuttuvat vanhemmiten. Tähän kehitykseen vaikuttavat muun muassa muutokset nuoren sosiaalisissa suhteissa kuten vanhempien merkityksen vähentyminen ja muiden merkityksellisten ihmissuhteiden verkoston laajeneminen. (Eml., 191, 204.)

2.5 Koulut ja ennalta estävä työ

Virtuaalioppituntien järjestäminen ei välttämättä ole ainoastaan poliisin työtä, sillä virtuaalioppitunteja voi järjestää kuka vain, ja kohderyhmäkin voi olla muu kuin koululaiset. Opinnäytetyössäni olennaisimpana syynä tuoda esiin poliisin ja koulun yhteistyö osana ennalta estävää työtä on havainnollistaa poliisin ja moniammatillisen yhteistyön ja eri sidosryhmien, tässä tapauksessa oppilaitosten, hyödyntämistä tavoitteiden saavuttamiseksi ennalta estävästä sekä opetussuunnitelmallisesta näkökulmasta.

Käsitteellä moniammatillisuus ei ole yhtä tiettyä sisältöä. Karila ja Nummenmaa (2005, 212) tarkoittavat termillä *moniammatillinen* eri ammattiryhmiin kuuluvien asiantuntijoiden yhteistyötä ja työskentelyä työryhmissä, joissa eri ryhmiä edustavat jakavat valtaa, tietoa sekä osaamistaan ja näin

täydentävät ja laajentavat toistensa osaamistaan. Perusteeksi moniammatillisen yhteistyön tekemiselle Honkanen ja Suomala (2009, 88, viitattu teoksessa Ahoniemi 2014, 27) kertovat, että hyvällä yhteistyöllä luodaan osaamista, mahdollisuuksia ja tukea enemmän kuin yksittäisellä asiantuntijalla olisi tarjota.

Onko poliisin työ kouluissa ainoastaan rikosten ennalta ehkäisyä ja luottamuksen lisäämistä poliisiin? Aron (2009) tutkimuksien mukaan laillisuuskasvatusta opettavat poliisit kokevat toimivansa kasvattajina, joiden tavoitteina on ohjata nuoria oman tulevaisuuden kannalta järkeviin valintoihin. Poliisit haluavat opettaa nuoria ymmärtämään eron oikean ja väärän välillä sekä ennakoimaan eri valinnoista koituvia seurauksia. (Aro 2009, 38, viitattu teoksessa Ahoniemi 2014, 32.) Poliisin yhtenä roolina on tutustuttaa lapsia ja nuoria poliisin työhön. Poliisin ja kansalaisen välisen kynnyksen madaltamisen lisäksi turvallisuuden tunteen lisäämisellä pyritään luomaan uskoa yhteiskuntajärjestelmään. (Aro 2009, 41, viitattu teoksessa Ahoniemi 2014, 32.)

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka, ja sitä voidaan tarkastella monista eri näkökulmista. Perusopetuksen tarkoituksena on antaa nuorelle eväitä tulevaisuuden rakentamiseksi. Perusopetuksen myötä nuoret saavat valmiudet jatko-opintoihin ja tukipilareita yleissivistyksen kehittämiseen. Perusopetuksen aikana nuoret oppivat myös tunnistamaan omia vahvuuksiaan, mikä on tärkeää tulevaisuuden kannalta. Erityisen tärkeänä opetussuunnitelmassa pidetään omien vahvuuksien ja oman erityisyyden löytämistä sekä kehittymismahdollisuuksia ja itsensä arvostamista. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta tarkasteltuna perusopetuksella on tarkoitus kartuttaa yksilön inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Yhdessä inhimillinen ja sosiaalinen pääoma tukevat niin yksilön kuin yhteiskunnankin kasvua ja hyvinvointia. Valtakunnallisella tasolla perusopetuksen keskeisimpänä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua inhimillisyyteen ja eettisesti vastuulliseksi yhteiskunnan jäseniksi sekä luoda peruslähtökohdat oppilaan monimuotoisen yleissivistyksen rakentumiselle. (Opetushallitus 2014, 18–20.)

Näin ollen perusopetuksen ja poliisitoiminnan tavoitteissa voidaan havaita olevan samankaltaisia piirteitä nuoren kasvatuksessa ja ohjaamisessa. Tämä on loogista, sillä poliisi ei voi korvata opettajan työtä eikä toisinpäin, vaan tavoitteiden saavuttaminen edellyttää molempien tahojen panosta. On toki huomattava, että poliisin ja opetushenkilökunnan toiminnan ollessa välttämätöntä tavoitteiden saavuttamiseksi, ei se kuitenkaan aina ole yksin riittävää. Molemmilla toimijoilla on velvollisuus yhteistyöhön myös muiden viranomaisten kanssa. Velvollisuudesta hyvänä esimerkkinä toimii lastensuojelulain 25 §:n (88/2010) mukainen ilmoitusvelvollisuus lastensuojelun tarpeen selvittämiseksi.

Poliisi ja koulut tekevät yhteistyötä monissa erilaisissa tilanteissa ja poliisin vierailut koulussa ovat osa ennalta estävää toimintaa. Ari Ahoniemi (2014) on kuvailut pro gradu -tutkielmassaan yhteistyön eri muotoja koulun ja poliisin välillä kolmella eri tapaa. On tilanteita, joissa poliisi tarvitaan paikalle akuutisti ja on soitettu hätänumeroon. Tällöin poliisi tulee paikalle ilman ennalta sovittua aikaa ja hoitaa tehtävän hälytystehtävänä. Tavallista tällaisen tehtävän jälkeen on poliisin ja koulun edustajan välinen keskustelu, jossa pohditaan tarvittavia jatkotoimenpiteitä. Toisenlaiseksi yhteistyöksi voidaan katsoa tilanne, jossa poliisille ei ole akuuttia tarvetta ja koulun henkilökunta ottaa yhteyttä nimettyyn koulupoliisiin, kun asiassa tarvitaan poliisin asiantuntemusta. Aloite yhteydenpitoon voi tulla myös poliisilta esimerkiksi opettajille, jos poliisi haluaa tiedottaa jostakin huomioon otettavasta ja pinnalla olevasta ilmiöstä. Kolmannella yhteistyötavalla Ahoniemi tarkoittaa poliisin järjestämien teemapäivien sekä oppituntien järjestämistä peruskouluille. Yhtenä tutuimpina ja yleisimpinä aiheina ovat laillisuus- ja liikennekasvatus. (Ahoniemi 2014, 5, 56–57.)

Väkivaltaa, ilkivaltaa ja häiriöitä on ryhdytty torjumaan suomalaisissa kouluissa entistä systemaattisemmin. Ennaltaehkäisyn katsotaan olevan paras tapa vaikuttaa nuorten rikollisuuteen (Riikonen 2016, 129; Savolainen 2006, 235). Koulujen ja oppilaitosten katsotaan olevan hyvä tapa tavoittaa lapsia ja nuoria. Oppivelvollisuuden myötä lapset ja nuoret ovat valmiiksi paikalla, jolloin peruskoulut ja toisen asteen oppilaitokset ovat helpoin ja kattavin tapa kohdata lapsia ja nuoria. (Riikonen 2016, 129). Sisäasiainministeriön (2012, 63) laatimassa loppuraportissa on todettu poliisin osallistuneen laillisuuskasvatukseen kouluvierailuilla ja valistusoppitunneilla. Käynneillä pyritään niin rikosten ennalta ehkäisyyn sekä koulun turvallisuuden lisäämiseen. Vierailuilla poliisista saadaan helposti lähestyttävämpi sekä edistetään lasten ja nuorten välistä luottamusta poliisiin. (Lampikoski 2008, 14, viitattu teoksessa Ahoniemi 2014, 31.) Tavoitteiden osalta on havaittavissa selkeä jatkumo nykyisen ennalta estävän strategian (2019) tavoitteisiin nähden, kun taas keinovalikoimaa ja tapoja pyritään kehittämään kehityksen tuomien mahdollisuuksien mukaan.

2.6 Virtuaalioppitunnit osana hybridiopetusta

Virtuaalioppitunnilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa etäyhteydellä toteutettavaa opetusta. Lounais-Suomen poliisilaitoksen käyttämä termi virtuaalioppitunti tarkoittaa käytännössä samaa kuin monille tutumpi *webinaari*.

Webinaari. Termi webinaari on alun perin johdettu englanninkielisistä sanoista web ja seminar. Kyseiset sanat yhdistämällä on saatu webinar. Webinaari eli verkkoseminaari on verkkoyhteyksien ja ohjelmiston avulla järjestetty virtuaalinen tapahtuma, johon yleisö osallistuu omasta sijainnistaan riippumatta esimerkiksi tietokoneella, tabletilla tai älypuhelimella. Verkkoseminaari järjestetään ennalta ilmoitettuna ajankohtana. Sille määritetään tarkka alkamisajankohta eli se muistuttaa perinteistä tapahtumaa, joka ei kuitenkaan vaadi yleisöltä fyysistä läsnäoloa. (Mikä on webinaari, luettu

20.3.2023.) Perinteinen webinaari eroaa virtuaalioppitunnista ainakin sen läsnäolovaatimuksen vuoksi. Koska Lounais-Suomen poliisilaitoksen toteuttama virtuaalioppitunti pidetään lähtökohtaisesti oppilaille koulupäivänä, vaatii se yleisöltä läsnäoloa, toisin kuin webinaari. Tarkalla toteutusajankohdalla on suuri merkitys, nimittäin livenä järjestetty tapahtuma sitoo katsojaa aina voimakkaammin kuin video, jonka voisi katsoa milloin tahansa. Webinaarin suurimpia hyötyjä ovat sen maantieteellinen riippumattomuus, ajan säästö, kustannussäästöt, nopeus ja ekologisuus. (Eml.) Idea webinaarin ja virtuaalioppitunnin välillä on melko samanlainen, mutta niiden järjestelykäytännöt eroavat toisistaan jonkin verran. Terminä virtuaalioppitunti on myös informatiivisempi ja käyttötarkoitukseensa sopivampi käytettäväksi kuin webinaari.

Etäopetukseen liittyy kaksi periaatetta. Ensimmäinen on tilanne, jossa opettajan ja opetettavien välille ei ole mahdollista järjestää perinteistä lähikontaktia ja tilalle etsitään paras mahdollinen keino opetuksen toteuttamiseen. Toisen periaatteen ajatuksena on mahdollistaa kaikille samanlainen opetussisältö riippumatta asuinpaikan tai koulun sijainnista. (Nummenmaa 2012, 20.) Etäopetukseen käytetään luonnollisesti tietotekniikkaa. Griffin, McGawin ja Caren (2012) mukaan tietotekniikan käyttäminen opetuksessa luo mahdollisuuden tehokkaisiin oppimistilanteisiin, joilla edistetään nyky-yhteiskunnan vaatimien taitojen kehittymistä. Ongelmanratkaisu, informaation lukutaito ja yhteistyön oppiminen ovat tällaisia nyky-yhteiskunnassa tarpeellisia taitoja. (Griffin ym. 2012, viitattu teoksessa Mikkonen ym. 2012, 10.)

Inka Keskikylä ja Linda-Juulia Liiri (2021) ovat tutkineet pro gradussaan ”Hybridiopetus korkeakouluissa” millaista korkeakouluissa järjestetty hybridiopetus on sekä mitä haasteita ja hyötyjä siihen liittyy. Lisäksi Keskikylä ja Liiri ovat tutkineet hybridiopetusta korkeakouluopettajien näkökulmasta. Tutkielmassa hybridiopetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa opetukseen on yhdistetty pedagogisesti lähi- ja verkko-opetusta (Keskikylä & Liiri 2021, 2). Tutkimusta varten suoritetuista haastatteluista ilmeni, että esimerkiksi hybridiopetuksen suunnittelu vie enemmän aikaa, jopa tuplaten ja se on todella kuormittavaa (Eml., 37–38). Mielestäni poliisin tekemän ennalta estävä työn ja virtuaalioppituntien voidaan katsoa olevan hyvin lähellä hybridiopetusta, nimittäin poliisi tekee sekä kouluikäntejä että etänä järjestettäviä oppitunteja. Myös tilannetta, jossa yleisö on kokoontunut esimerkiksi luokkaan ja esittäjä luennoi etäyhteyden välityksellä, voidaan ajatella olevan hybridiopetusta.

2.7 Koulurauha

Valtakunnallinen Koulurauha on Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL), Poliisihallituksen (POHA), Opetushallituksen (OPH), Folkhälsanin ja Suomen Vanhempainliiton yhteinen ohjelma. Ensimmäisen kerran Koulurauha julistettiin Turussa vuonna 1990. Siitä lähtien Koulurauhan julistamista on jatkettu vuosittain aina nykyhetkeen asti. Koulurauha-malli on kehitetty Suomessa ja se on yleistynyt laajalti muissakin Euroopan maissa. Ohjelman tavoitteena on koulu yhteisön hyvinvoinnin

ja turvallisuuden edistäminen. Koulurauhan avulla pyritään rakentamaan psyykkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti turvallinen koulupäivä ja kouluvuosi. Kiusaamisen ja yksin jäämisen vähentämisen lisäksi koulurauhatyöllä pyritään vahvistamaan oppilaiden kokemusta olla tärkeä jäsen kouluyhteisössä. (MLL 2023; OPH, luettu 9.2.2023.)

Koulurauhan toimintaa ohjaa valtakunnallinen ohjausryhmä, joka koostuu MLL:n, POHAN, OPH:n Folkhälsanin ja Suomen Vanhempainliiton edustajista. Kuitenkin Koulurauha-ohjelma toimii vuosittain paikallisesti ja vetovastuussa olevan paikkakunnan MLL:n piirijärjestö kokoaa paikallisen työryhmän. Työryhmä koostuu oppilaista, opettajista, kunnan, järjestöjen sekä poliisin edustajista. (MLL 2023; OPH, luettu 9.2.2023.) Lounais-Suomen poliisilaitoksen virtuaalioppitunteja on pidetty osana Koulurauha-ohjelmaa. Koulurauha on vain yksi esimerkki siitä mihin kaikkeen virtuaalioppitunteja voidaan hyödyntää.

2.8 Tietokone opetuksessa – TOP-keskus

TOP-keskus on Turun kaupungin Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuuden yksikkö. TOP-keskuksen tehtäviin kuuluvat kasvatuksen ja opetuksen tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön kehittäminen ja opetushenkilöstön täydennyskoulutus näihin aihealueisiin liittyen. Lisäksi TOP-keskus kehittää opetuksen yhteisiä verkkopalveluja yhdessä kaupungin IT-palveluiden kanssa. TOP-keskus perustettiin Turkuun vuonna 1986, alueelliseksi täydennyskouluttajaksi tietokoneopetuksen alueella. TOP-keskuksen toiminnasta vastaa Turun kaupunki. (TOP-keskus, luettu 9.2.2023.)

Vuosittain järjestettävä TVT-täydennyskoulutus kouluttaa valtakunnallisesti noin 1 700 opettajaa, rehtoria ja koulunkäynninohjaajaa. Päämääränä on tukea jokaista opettajaa heidän henkilökohtaisten tarpeiden ja toiveiden mukaisesti, millä tehdään tieto- ja viestintäteknologian käytöstä mahdollisimman tehokasta opetuskäytössä. TOP-keskuksen internet-sivuilta on saatavissa käyttöohjeita nykypäivän sovelluksiin, muutamia mainitakseni Moodle, Teams, Wilma ja Microsoft 365. (TOP-keskus, luettu 9.2.2023.) Lounais-Suomen poliisilaitoksella virtuaalioppitunneilla käytetty verkkoalusta on TOP-keskuksen tarjoama. TOP-keskus mahdollistaa yhteydet Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueella jokaiseen kouluun.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Tutkimukseni on tutkimusotteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja siinä kohdetta tutkitaan kauttaaltaan eri näkökulmista. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole niinkään jo tiedettyjen faktojen todistelu, vaan

sen tavoitteena on havainnoida ja selvittää tutkittavaan asiaan liittyviä seikkoja. (Hirsjärvi ym. 2009, 161.) Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään usein varsin pieneen määrään tapauksia, ja keskiössä on tutkimuksen laatu eikä niinkään määrä (Eskola & Suoranta 1998).

Teoreettisen viitekehyksen tarkoitus on määrätä se, minkälaista aineistoa ja menetelmää sen analysointiin kannattaa käyttää. Toisaalta taas tutkimuksen luonne asettaa rajat tutkimuksen teoreettiselle viitekehykselle ja käytettäville metodeille. Laadullisessa tutkimuksessa ominaista on katsella tutkimusongelmaa tai ilmiötä monelta kantilta, mikä tekee tutkimusmetodin valitsemisesta ongelmallista. Tästä syystä laadulliselle tutkimukselle ominaista on kerätä sellaista aineistoa, joka mahdollistaa tarkastelun mahdollisimman monesta näkökulmasta. (Alasuutari 2011, 83–84.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa voidaan lähteä liikkeelle puhtaalta pöydältä ilman ennakoasetelmia ja määritelmiä. Pelkistetyimmillään se tarkoittaa sitä, että teoria rakennetaan empiirisestä aineistosta lähtien. Tällöin rajauksen merkitys korostuu, jotta analysoitavasta aiheesta saadaan mielekäs ja järkevä tutkia. (Eskola & Suoranta 1998.) Parhaimpina esimerkkeinä, joissa näkyy tutkittavien näkökulma ovat haastattelut ja havainnot sekä henkilökohtaiset päiväkirjat, omaelämäkerrat ja kirjeet tai muuta tarkoitusta varten tuotetut äänimateriaalit ja kuvalliset aineistot tai dokumentit. (Eskola & Suoranta 1998; Hirsjärvi ym. 2009, 164.)

Yksi laadullisen tutkimuksen ominaispiirteistä on hypoteesittomuus. Hypoteesittomuudella tarkoitetaan sitä, että tutkijalla ei ole nimenomaan lukkoon lyötyjä ennako-olettamuksia tutkimuskohteesta tai tuloksesta. Kaplanin idean mukaan voidaankin ajatella, että aineiston tehtävänä ei ole hypoteesien todistaminen vaan pikemminkin hypoteesien keksiminen. Tutkijan asema laadullisessa tutkimuksessa antaa tälle vapautta enemmän kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Vapauden hyödyntäminen vaatii tutkijalta kuitenkin mielikuvitusta. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma elää tutkimushankkeen mukana. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tulkinta jakautuu koko tutkimusprosessiin, eikä tutkimusprosessia ole aina helppo pilkkoa toisia seuraaviin vaiheisiin. (Eskola & Suoranta 1998.)

Laadullinen tutkimustapa sopii opinnäytetyöni tarkoitukseen eli mahdollisimman kokonaisvaltaisen ja kattavan tiedon keruuseen virtuaalioppituntien järjestämisen käytännöistä. Valittu menetelmä edesauttaa myös sitä, ettei tutkimuksen tuloksiin vaikuta minun oletukseni tai hypoteesit, kuten laadullisen tutkimuksen ominaispiirteisiin kuuluu (Eskola & Suoranta 1998). Tämän tutkimuksen aineistonkeruu toteutettiin teemahaastatteluilla.

3.2 Haastateltavat ja tutkimuslupa

Tutkimuksen kohderyhmänä oli Lounais-Suomen poliisilaitoksella työskenteleviä poliiseja sekä viestinnän henkilöstöä. Valitsin haastateltavikseni sellaisia henkilöitä, jotka omaavat kokemusta tutkittavasta asiasta ja olivat osallistuneet virtuaalioppitunnin suunnittelemiseen ja toteuttamiseen (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 3.4). Haastateltavien valintaa pohtiessani tiedustelin ankkuritoiminnon poliiseilta, ketkä ovat pitäneet virtuaalioppitunteja ja kysyin heidän halukkuuttaan osallistua tutkimukseen haastattelun muodossa.

Kolme haastateltavista on poliiseja, ja jokainen heistä työskentelee Turun pääpoliisiasemalla ennalta estävässä yksikössä, ankkuritoiminnossa. Valitsin haastatteluun tarkoituksella kolme poliisia, jotta saan tutkimukseeni yhden edustajan päällystöstä, alipäällystöstä sekä miehistöstä. Yksi haastateltavista toimii ankkuritoiminnon tutkinnanjohtajana, toinen ryhmänjohtajana sekä yksi ankkuripoliisina. Jokainen heistä oli pitänyt virtuaalioppitunteja joko oppilaille tai aikuisille. Jokainen poliisista oli toiminut virkaurallaan useamman vuoden lapsiin ja nuoriin liittyvissä poliisitehtävissä. Virtuaalioppitunnin toteuttamiseen liittyy vahvasti myös poliisilaitoksen viestinnän henkilöstö ja heidän osaamisensa, joten oli perusteltua hankkia tietoa myös heiltä. Viestinnästä haastateltaviksi valikoituivat viestintäpäällikkö ja -asiantuntija. Haastateltavien virkaiät vaihtelivat kahden ja 32 vuoden välillä.

Haastatteluja varten hain tutkimuslupaa Lounais-Suomen poliisilaitokselta. Tutkimuslupaa tarvitaan nimenomaan poliisin henkilöstön haastatteluja varten ja niistä kerättyjen tietojen käyttöön tutkimuksessa. Tutkimuslupa tarvitaan, kun tutkimuksessa käytetään aineistoja, jotka kohdistuvat poliisin henkilökistereihin tai ovat salassa pidettäviä asiakirjoja, kuten ohjeita tai määräyksiä. Tutkimuslupa tarvitaan myös, jos tutkimusta varten kerätään tai käsitellään tietoja, jotka koskevat tai on saatu poliisin tehtävien yhteydessä tai kyseessä on poliisin henkilöstöä tai poliisiorganisaatiota koskevia tietoja. Tutkimuslupa tarvitaan myös silloin, kun tutkimus edellyttää poliisin resursseja tai tiloja. (Poliisi 2022d.)

3.3 Teemahaastattelu – puolistrukturoitu haastattelu

Laadullisen tutkimuksen yleisin tapa kerätä aineistoa on haastattelu. Haastattelun tavoitteena on selvittää, mitä kertojalla on mielessään. Haastattelu voi olla joko kysymys-vastaus-tyyppinen taikka keskustelunomainen tapahtuma. Joka tapauksessa kysymyksessä on vuorovaikutus. Yhdeksi yleisimmäksi haastattelutyypiksi on noussut puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu. (Eskola & Suoranta 1998.)

Tutkimuksen tarkoituksena oli kerätä kokempohjaista tietoa Lounais-Suomen poliisilaitoksen käytännöistä virtuaalioppitunteihin liittyen. Pohdin erilaisia vaihtoehtoja laadukkaasti aineiston keräämiseksi ja päädyin teemahaastatteluun sen luonteen ja joustavuuden vuoksi. Teemahaastattelun tarkoituksena on tuoda esiin haastateltavan ajatuksia, kokemuksia, käsityksiä ja tunteita (Hirsjärvi & Hurme 2008, 41). Valitsemani metodi antaa haastateltavalle mahdollisuuden olla avoin, jolloin haastateltavien vastaukset ovat luontevia ja heidän omia ajatuksiaan. Ennalta päätetyt teemat suuntaavat haastattelua siten, että jokaisen kanssa keskustellaan ainakin samoista teemoista. Haastattelun eteneminen selkeästi erotettuihin teemoihin helpottaa aineiston purkua litterointivaiheessa. (Eskola & Suoranta 1998.) Usein haastattelu valitaan, kun tiedetään, että tutkimuksen aihe ei ole kovin tunnettu ja tutkimuksen aihe tulee tuottamaan vastauksia monitahoisesti ja moniin suuntiin. Lisäksi kun tutkimuksessa halutaan syventää ja selventää saatavia vastauksia, on haastattelu hyvä valinta, sillä esimerkiksi postikysely ei mahdollista lisäkysymyksiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 205.) Teemahaastattelu sopi hyvin tarkoitukseeni, sillä tutkittua tietoa aiheestani ei juurikaan ollut ja olin lähes varma siitä, että vastauksia joutuu tarkentamaan ja varmentamaan pitkin haastattelua, jotta olen varmasti ymmärtänyt kaiken oikein.

Haastatteluilla halusin saada mahdollisimman kattavia ja laaja-alaisia näkökulmia tutkittavista asioista. Haastattelurunkoa tehdessäni jaoin kysymykset teemoihin, jotta haastattelut olisi helpompi purkaa ja analysoida. Tutkimuskysymyksiä mukaillen pääteemoiksi valikoituivat toteuttaminen ja yhteistyö, tavoitteet ja kehitystarpeet. Haastattelurungolla ja siihen sisältyneillä kysymyksillä ei ollut tarkoitus poissulkea saatavia vastauksia tai rajata keskustelunaiheita, vaan ne olivat suuntaa antavia. Haastattelurungon ja teemat koin hyväksi pohjaksi, joiden ympärillä keskustelua voi jatkaa perusrunkoa myötäillen.

Kun olin saanut tutkimusluvan Lounais-Suomen poliisilaitokselta, lähestyin haastateltavia sähköpostiviestillä (Liite 2) ja haastattelurungolla (Liite 1), johon haastateltavat saivat tutustua rauhassa.

Haastattelut suoritin Turun pääpoliisiasemalla erikseen sovittuna ajankohtana, ja niiden kestot vaihtelivat 45 minuutista hieman alle kahteen tuntiin. Haastattelutilaisuuksissa olivat mukana vain minä sekä haastateltavat. Haastatteluja varten poliisien kanssa pääsimme rauhalliseen työhuoneeseen ja viestinnän henkilöstön kanssa käytimme isompaa neuvotteluhuonetta. Haastattelun onnistumisen kannalta on tärkeää, että haastattelutilanne on luonteva. Sillä, että toteutetaanko haastattelut yksilö- vai parihaastatteluna ei Hirsjärven ym. (2009, 210) mukaan ole oleellista vaikutusta siihen, kuinka luontevia ja vapautuneita haastateltavat ovat. Poliisien haastattelut (3 henkilöä) toteutin yksilöhaastatteluna ja viestinnän henkilöstön (2 henkilöä) parihaastatteluna. Poliisien haastattelut toteutin yksilöhaastatteluna, koska heidän asemansa poliisiorganisaatiossa poikkesivat toisistaan merkittävästi. Ennen varsinaisen haastattelun aloitusta keskustelimme haastattelun anonymiteetistä ja pyysin lupaa haastattelun nauhoittamiselle, mihin kaikki suostuivat. Toteutin haastattelut

käyttäen kysymys-vastaus-tekniikkaa, joka useimmiten johti avoimeen keskusteluun kysymyksen ympärille. Näin saimme aikaan hyvän yhteyden ja haastattelut sisälsivät pohdintaa eikä vain nopeita ja lyhyitä vastauksia tiettyyn kysymykseen. Haastattelun aikana kirjasin saamiani vastauksia ranskalaisin viivoin, tavoitteenani helpottaa edessä olevaa analysointiurakkaa.

3.4 SWOT-analyysi

Nelikenttäanalyysillä eli SWOT-analyysillä tarkoitetaan organisaation vahvuuksien (strengths), heikkouksien (weaknesses), mahdollisuuksien (opportunities) ja uhkien (threats) arvioimista analyysin avulla. SWOT-työkalun avulla pyritään tuottamaan selkeä kokonaiskuva tutkittavan kohteen tilanteesta strategisten valintojen tueksi. Analyysin tarkoituksena on nostaa esiin keskeisimmät teemat, joihin tulisi keskittyä. Analyysin avulla valitaan teemat ja niitä koskien tehdään toimintasuunnitelma. Vahvuudet ja heikkoudet ovat nykyhetkessä olevia asioita, kun taas mahdollisuudet ja uhat mahdollisesti myöhemmin eteen tulevia asioita. SWOT-listausta tehdessä on hyvä välttää liian monien seikkojen sekä itsestäänselvyyksien listaamista. Listaamisessa pitää ottaa huomioon, että lista on subjektiivinen. Subjektiivisuudella tarkoitetaan tässä tapauksessa jonkin asian mahdollisuutta olla sekä vahvuus että heikkous, koska toisen mielestä sama asia voi olla vahvuus, kun taas toinen ajattelee sen olevan heikkous. (Lindroos & Lohivesi 2010, 219; Vuorinen 2013, 88–89.)

Vaikka SWOT-analyysi on alun perin tarkoitettu yrityksen tai organisaation tarkasteluun, sovelsin sitä myös tässä tutkimuksessa sen monikäyttöisyyden vuoksi. Analyysin avulla tarkastelin virtuaalioppitunteja kehittämistarpeiden näkökulmasta. SWOT-analyysin tein haastattelujen yhteydessä, sillä haastateltavilla oli paras tieto kyseisestä asiasta. Valitsin nelikenttäanalyysin yhdeksi tutkimusmetodikseni, sillä sen avulla tutkimustuloksista tuli laajemmat ja virtuaalioppitunti avautui paremmin sen jokaiselta osa-alueelta. SWOT-analyysin tekeminen osoittautui hyödylliseksi niin opinnäytetyöprosessin kuin lukijankin kannalta. Kaavio (Taulukko 1) helpotti johtopäätösten tekemistä ja se havainnollistaa lukijalle virtuaalioppitunnin vahvuuksia ja heikkouksia sekä mahdollisuuksia ja uhkia yhdellä silmäyksellä.

3.5 Analysointi

Hirsjärvi ja Hurme (2008, 137) tuovat kirjassaan esille kuusi eri lähestymistapaa aineiston analyysissä. Yhdessä tapauksessa haastattelijä tiivistää ja tulkitsee haastateltavan kuvausta jo haastattelun aikana ja esittää sen haastateltavalle, jolloin haastateltava voi vahvistaa tai hylätä tulkinnan ja sitä korjataan, kunnes se on ymmärretty oikein. Laadullisen aineiston analysointiin ei kuitenkaan ole yhtä ainuttakaan oikeaa tai ehdottomasti muita parempaa tapaa. Jaottelemalla vastauksia ja kirjaimella havaintojani ylös jo haastattelutilanteessa, olin käytännössä aloittanut analyysini. (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 136; Hirsjärvi ym. 2009, 223.)

Teemoittelu ja sisällönanalyysi ovat hyvin lähellä toisiaan. Käytännössä analysoin aineistoa sisällönanalyysia hyödyntäen, vaikka olenkin jakanut asioita teemoihin. Sisällönanalyysissä keskitytään siihen, mistä asioista, aiheista ja teemoista on puhuttu eli siitä, mitä haastateltava kertoo. (Vuori, luettu 25.4.2023.) Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten virtuaalioppitunti toteutetaan. Tämän selvittääkseni analysoin tuloksia myös kuvailemalla tapahtumankulkua, mikä on yksi analyysitapa (Laine, luettu 25.4.2023).

Aineiston analyysin yksi vaiheista on litterointi (Hirsjärvi & Hurme 2008, 138). Purin aineiston Word-tekstinkäsittelyohjelman litterointiominaisuutta hyödyntäen. Litterointi oli nopeampaa kuin käsin kirjoittamalla. Automaattisen litteroinnin tarkkuudessa oli kuitenkin puutteita, ja lopputulos vaati käsin tehtyjä korjauksia. Haastattelurungon ansiosta vastaukset oli jaoteltu teemoihin valmiiksi, lukuun ottamatta niitä yksittäisiä vastauksia, kun minä tai haastateltava oli halunnut palata aikaisempaan kysymykseen, taikka esitetty kysymys oli jatkokeskusteluineen antanut vastauksia jo muihin teemoihin. Tästä syystä kirjaukset haastattelun aikana olivat toimivia, ja pystyin teemoittamaan yksittäiset vastaukset helposti. Aineistoa oli runsaasti ja jaoin tietyt teemat eri väreihin.

Tapahtumankulkua kuvatessani loin itselleni ikään kuin aikajanan, ja pyrin avaamaan virtuaalioppitunnin vaiheita mahdollisimman tarkasti ja luotettavasti monesta eri näkökulmasta, haastateltavien kokemusten perusteella (Laine, luettu 25.4.2023).

3.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Yksi tutkimuksen vaiheista on sen luotettavuuden ja eettisyyden arviointi. Laadullista tutkimusta arvioitaessa otetaan huomioon sen kokonaisuus (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 6.3). Mahdollisimman tarkka kuvaus tutkimuksen toteutuksesta lisää tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi ym. 2009, 232). Sen avulla lukija pystyy havainnoimaan, mitä tutkimuksessa on tai ei ole tehty.

Luotettavuuden arvioinnissa yksi arvioitava osa-alue on tutkimuksen tiedonantajat eli tässä tapauksessa haastateltavat (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 6.3). Haastateltavat valikoituivat siten, että tuloksia saadaan poliisin miehistöön, alipäällistöön ja päällistöön sekä viestintään kuuluville. Vaikka tutkimuksen otanta onkin vain viisi haastateltavaa ja tutkimustulokset perustuvat heidän näkemyksiinsä, pidän otantaa lukumäärällisesti hyvänä. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavaa asiaa halutaan kuvata mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja aineiston halutaankin olevan laadukasta, eikä sen tarvitse olla määrällisesti iso (Eskola & Suoranta 1998; Hirsjärvi ym. 2009, 161). Tutkimustulokset perustuvat siis yhden poliisiaseman virtuaalioppituntien toteuttamiseen osallistuvien työntekijöiden näkemyksiin ja kokemuksiin, eivätkä tulokset ole valtakunnallisesti yleistettävissä. Tulokset ovat kuitenkin havainnollistavia ja suuntaa-antavia, ja niiden avulla pystytään luomaan perusrunko, jota voi hioa kunkin tarpeiden ja resurssien puitteissa.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että haastateltaville annettiin mahdollisuus tarkastaa koko opinnäytetyö ennen sen varsinaista palauttamista. Tarkastuksen ideana oli se, että haastateltavat voivat vielä tässä vaiheessa vaikuttaa tulkintoihini, jotta välttyttiin virhetulkinnoilta (Hirsjärvi ym. 2009, 232).

Tutkimuksen eettisyydellä tarkoitetaan tiedeyhteisön toimintatapojen eli rehellisyyden, yleisen huolellisuuden ja tarkkuuden noudattamista. Tutkimusta varten hankittiin tutkimuslupa Lounais-Suomen poliisilaitokselta ja tutkimuksessa otettiin huomioon sen asettamat rajat. Tiedonhankinnassa ja tutkimuksessa sovelsin tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä menetelmiä. Tutkimustulokset on julkaistu vastuullisesti ja niitä vääristelemättä. Opinnäytetyössäni olen kunnioittanut muiden tutkijoiden tuottamaa materiaalia ja tietoja, viittaamalla niihin asianmukaisesti ohjeita noudattaen. Opinnäytetyön aikana kerätty aineisto on säilytetty ja hävitetty tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 12.4.2023, luettu 25.4.2023.)

4 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esitellään tutkimustulokset teemoittain. Tutkimustulokset on jaettu haastattelurunkoon ja tutkimuskysymyksiin pohjaten seuraavanlaisesti:

- 1) Prosessin kulku ja yhteistyö
- 2) Tavoitteet
- 3) Kehitystarpeet

Lukumäärällisesti pienen otannan ja anonymiteetin säilyttämisen vuoksi tutkimustuloksia esiteltäessä haastateltavien vastauksia ei ole numeroitu. Tutkimustulosten kannalta numeroinnilla ei olisi saatu tuloksiin lisäarvoa. Haastateltavien suorat lainaukset sisennettiin ja niistä poistettiin asiasisällön kannalta merkityksettömät täytesanat ja hymähdykset. Näiden tarkoituksena on erottaa tutkijan itse tuottama sisältö haastatteluaineistosta sekä tehdä tuloksista helppolukuisempi. Haastattelukysymykset oli jaettu teemoihin, ja myös niihin saadut vastaukset käsitellään pääsääntöisesti saman jaottelun mukaisesti. Tutkimustulosten analysoinnissa joitakin vastauksia on, niiden relevantin sisällön vuoksi, hyödynnetty useammassa eri teemoissa.

4.1 Prosessin kulku ja yhteistyö

Ensimmäisellä teemalla pyrin löytämään vastauksia siihen, miten virtuaalioppitunti toteutetaan Lounais-Suomen poliisilaitoksella sekä minkälaista yhteistyö EET-yksikön ja poliisilaitoksen viestinnän välillä on virtuaalioppitunteihin liittyen.

4.1.1 Poliisin tarve tavoittaa lapsia ja nuoria

Haastateltavien käsitys aloitteen tekevistä tahosta vaihteli riippuen näkökulmasta. Osa vastaajista koki aloitteen tekeväksi tahoksi poliisin, kun taas osa vastaajista ajatteli aloitteen tulevan ulkopuolelta tai viestinnästä. Yksi vastaajista kertoi ennalta estävän toiminnon kokeneen muutoksen keväällä 2022, jolloin aloite oli tullut viestinnältä, ja komisario oli määrännyt päivämäärät virtuaalioppitunneille. Hän lisäsi, että tavoitteena on saada virtuaalioppitunnit pysyvästi osaksi ennalta estävää toimintaa.

”Se on sellanen molemminpuolinen, pyyntöjä tulee ja poliisi pyrkii täyttämään sen tai hoitamaan.”

Vastaukset vaihtelivat, mutta kaikkien vastauksista heijastui samankaltaisuus, ja ajatus siitä, että poliisi tekee aloitteen virtuaalioppitunnin järjestämiselle, oli melko yhtenäinen. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että korona-aika oli osoittanut, ettei päästä jalkautumaan kouluihin ja laillisuuskasvatusta sekä ennalta estävää työtä pitää tehdä rajoituksista huolimatta.

Se, minkä takia virtuaalioppitunteja alettiin järjestämään, oli kaikkien vastaajien kesken melko yhtenäinen. Vastauksista nousi esiin erityisesti maailmanlaajuinen koronapandemia sekä resurssien vähäisyys ja tarpeen täyttäminen. Yksi vastaajista kertoi, että pandemian myötä kaikki kontaktit olivat minimissä, eikä live-oppitunteja pystytty pitämään, kuitenkin akuutit hälytystehtävät ja muut läsnäoloa vaativat tehtävät hoidettiin käymällä paikalla fyysisesti. Hän kertoi, että koronapandemia osaltaan pakotti keksimään keinoja tavoittaa lapset ja nuoret, sillä pandemian aiheuttamat kokoontumis- ja liikkumisrajoitukset vaikeuttivat yhteydenpitoa poliisin ja lasten sekä nuorten välillä. Rajoitukset johtivat osaltaan siihen, että poliisilla nousi esiin huoli lasten ja nuorten yhteyden katkeamisesta poliisiin.

Yksi syy etäyhteyden käyttöönottamiselle on ollut resurssien vähäisyys, minkä seurauksesta on pitänyt keksiä uusia keinoja tavoittaa nuoria. Etäyhteyden koettiin olevan hyvä vaihtoehto korvata resursseja ja tavoittaa nuoria. Virtuaalioppitunnilla haluttiin säilyttää yhteys nuoriin.

”Tavallaan sen resurssien vähäisyyden takia, kun ei pystytty sillon aikanaan käymään kaikissa ja se tarve oli niin suuri, niin sitten mietittiin et mikä voi olla vaihtoehto. Et miten tavotettais niinku kuitenkin edes jonku verran.”

Yksi vastaajista kertoi järjestäneensä yhden virtuaalioppitunnin yläkoululaisille ennen koronaa noin 6–7 vuotta aikaisemmin. Oppitunti oli toteutettu samalla kaavalla kuin nytkin pidettävät virtuaalioppitunnit. Oppitunti oli kuitenkin jäänyt kertaluontoiseksi kokeiluksi, vaikka oli todettu, että se toimii. Hän kertoi, että virtuaalioppitunnit on otettu taas osaksi ennalta estävää toimintaa ja tavoitteena on

saada ne pysyväksi toimintamuodoksi koko Lounais-Suomen poliisilaitoksella. Toinen vastaajista piti koronaa niin sanottuna ponnauslautana. Hän kuvaili, että koulut olivat siirtyneet etäopetukseen, jolloin virtuaalisen oppitunninkin järjestäminen onnistuisi, sillä järjestelmät olivat olemassa.

Eräs vastaajista kertoi virtuaalioppitunnin olevan jalostus webinaarista, jota on käytetty pidempään yritysmaailmassa. Työryhmissä oli mietitty, miten päästäisiin lähestymään kouluja. Työryhmien ja pohdintojen jälkeen webinaarista oli kehitetty kohderyhmälle sopivampi ja toimivampi nimi virtuaalioppitunti.

”Joku kuus seittemän vuotta sitten - - tavallaan niinku kokeiltiin tätä ensimmäistä kertaa - - ihan samalla kaavalla vedettiin se - - sitten siinä tuli tää korona-aika ja organisatiomuutos ja sitten me aktivoitiin tavallaan, kun viestinnän toiminta niinku täs organisatiossa aktivoitu ni on ruvettu sit miettimään tätä ihan vakavalta pohjalta.”

”Ne webinaaritan ei oo mitään uutta yritysmaailmassa - - se on sitä kautta tullut ja jatkojalostunut - - virtuaalioppitunniksi nimi, on ruvettu käyttää, vaikka webinaari on ehkä siel jollain taval ollu se alkuajatus.”

Yhdessä haastattelussa pohdittiin miksi juuri virtuaalioppitunti, eikä esimerkiksi Instagram-alustalla pidettävä live-oppitunti, sillä sosiaalisen median koettiin olevan yksi tapa tavoittaa lapsia ja nuoria. Haastateltava kertoi, että myös sosiaalisen median alustalla Instagramissa on pidetty muun muassa 30 minuutin live-esitys mopoihin liittyen. Esitystä seuranneiden katsojien määrää oli tarkasteltu esityksen aikana ja todettu yleisön seuraavan esitystä varsin vähän aikaa. Kaksi haastateltavista pohti lyhyen katseluajan kumpuavan nykyisestä sosiaalisen median kulttuurista, jossa videoita selataan ripeällä tahdilla ja yhden videon katselu-aika saattaa jäädä parhaimmillaan vain viiteen sekuntiin. Yksi ajatteli nykyisen sosiaalisen median menestyksekkääksi tekijäksi lyhyet videot ja tietoisuuskäytöt. Haastattelussa todettiin, että ei voida odottaa, että lapset ja nuoret jaksaisivat katsoa 30–45 minuutin mittaisia videoita. Haastateltava totesi, että lapset ja nuoret tavoitettaisiin muillakin keinoin, mutta ei niin laajasti ja kattavasti kuin kouluympäristössä toteutettavilla virtuaalisilla oppitunneilla. Kouluinstituution mukaan ottamisella on pyritty hyödyntämään oppilaiden oppivelvollisuutta ja läsnäoloa luokassa, jolloin oppilailta odotetaan keskittymistä oppitunnin ajan.

Kuten jo aikaisemminkin oli pohdittu koronan vaikutuksista virtuaalioppitunteihin. Haastattelussa ilmeni eri yksiköiden kommunikointien keskenään korona-aikana. Yksiköiden välillä oli käyty keskustelua ja havaittu pitkien tuotteiden olevan huonoja keskittymisen kannalta.

”On täysin epärealistista odottaa, et kukaan katsoisi sitä yksinään - - sen takia on hyödynnetty tätä meidän kouluinstituutiota.”

Yksi haastateltava kertoi virtuaalioppituntien ja niiden hyvien kokemusten aiheuttaneen erityistä kiinnostusta myös Lounais-Suomen alueen kansanedustajissa. Virtuaalioppitunnit ja niistä tehdyt raportit ovat vakuuttaneet niin talon ylintä johtoa kuin muitakin alueen toimijoita, mikä on osaltaan tukenut virtuaalioppituntien toteuttamisen jatkamista.

4.1.2 Työnjako, prosessi ja kommunikointi

Seuraavissa kappaleissa on esitelty haastatteluissa ilmenneet työnjaot sekä prosessin eri vaiheet. Työvaiheet olen jakanut kahteen eri vaiheeseen: suunnitteluvaiheeseen ja toteutusvaiheeseen. Suunnitteluvaihe sisältää suunnittelun sekä tiedottamisen virtuaalioppitunnin konkreettiseen esittämiseen asti, ja toteutusvaihe käsittää aineiston esittämisen kohdeyleisölle.

Haastateltavien vastauksien perusteella näkemykset prosessista ja sen eri osista vaihtelivat yksilön mukaan. Vastauksissa havaittujen erojen voidaan katsoa johtuvan työtehtävästä ja oman tehtäväkentän tarkemmasta tuntemisesta.

Työnjako. Virtuaalioppitunnin toteuttaminen on yhdenlainen prosessi. Prosessin voidaan katsoa olevan suoritettavien toimenpiteiden sarja ja yleisimmin prosessille tai jollekin toimenpiteelle on nimetty toiminnasta vastaava henkilö. Kun haastateltavilta kysyttiin, kuka johtaa prosessia, olivat kaikki vastaajat sitä mieltä, että prosessia johtaa ankkuritoiminnon tutkinnanjohtaja eli komisario. Vetovastuun katsottiin olevan päällystötasolla. Oppitunnin toteuttamiseen liittyvän prosessin koettiin kehittyneen ajan saatossa. Haastateltavien vastauksista kävi ilmi, että kun virtuaalioppitunteja oli alettu pitämään, oli viestinnän henkilöstö hoitanut lähes kaiken, jolloin poliisin vastuulle oli jäänyt vain oppituntien pitäminen. Toiminnan jatkuessa oli toiminnan nähty olevan ennemminkin poliisitoimintaa kuin viestinnän työtä ja vastuu oppitunneista pitää olla EET-yksikössä.

”No tää ehkä vähän tää prosessiomistajuus tai johtajuuski on vaihtunut, et - - ne ekat kerrat oli kyllä viestinnän - - johtamia, mutta nyt - - EET-komisario sitten kanto sen päävastuun kuitenkin näistä viimesimmistä. Ja se toimii tässä talossa - - hyvin - - kun siihen sitoutetaan poliisitoiminnan väkeä ja - - et ennalta estävä työhän on poliisitoimintaa, niin sillan se vastuutus on siellä, koska sit siihen sitoudutaan paremmin. Jos se vastuutus on tyyliin esikunnassa, niin sit se yhteys ei oo niin semmonen tiivis, sitova, velvoittava.”

Yksi vastaajista kertoi kokevansa, ettei prosessia näy johtamishierarkiaa ja kokee, että prosessi voidaan hoitaa jouhevasti ja järkevästi työryhmän kanssa. Vastaaja kertoi, että kun esimies on määrännyt työtehtävät, niin homma hoidetaan yhdessä.

Menestyksenkäs, toimiva ja onnistunut prosessi vaatii selkeät työnjaot ja sopivan määrän työntekijöitä. Kaksi vastaajista mielsi päävastuun lisäksi komisarion tehtäväksi jakaa työtehtävät, valita esittäjät sekä antaa aiheet esitettäväksi. Yksi haastateltavista kertoi, ettei esittäjien valinta ole mielivaltaista, vaan se perustuu omaan tahtoon ja kiinnostukseen pitää virtuaalioppitunteja. Poliiseilta oli kysytty, kuka mahdollisesti haluaisi olla puhumassa virtuaalioppitunnilla.

Haastateltavilta kysyttiin, keitä kaikkia muita prosessiin liittyy johtajan eli tässä tapauksessa komisarion lisäksi. Useissa vastauksissa ensimmäisenä mainittiin EET-yksikkö sekä esittäjät, yleisimmin esittämiseen oli varattu kaksi poliisia. Esittävien poliisien tehtäväksi miellettiin suunnittelu, aiheiston keruu ja kokoaminen sekä tietenkin oppitunnin pitäminen.

”Esiintyjät, viestintäihmiset, kaksi henkilöä, sidosryhmät, TOP-keskus, oppituntien pitäjien esimies sekä ennalta estävän yksikön komisario.”

Vastauksista oli poimittavissa selkeä linjaus sille, että kaksi poliisia esittämiseen on sopiva määrä. Tämän ajatuksen taustalla kaksi vastaajista kertoi olevan poliisin perinteinen partiotoiminta. Partio toiminnan ajateltiin täydentävän toinen toistaan. Lisäksi kahden ihmisen välinen vuorovaikutus ja kommunikatiivisen yhteys koettiin merkittäväksi positiiviseksi tekijäksi, jolloin yleisö pysyy paremmin kiinnostuneena oppitunnista.

Kahden haastateltavan vastauksissa mainittiin esittäjien esimiehen tai ryhmänjohtajan rooli yhtenä osana esitystä. Kokeneempi poliisi oli mukana etenkin silloin, kun esittäjät olivat pitämässä esitystä ensimmäistä kertaa. Kokeneempi poliisi koettiin hyväksi ja hänen tarkoituksensa oli tukea tarvittaessa ensimmäisellä esityskerralla ja toimia niin sanottuna tutorina. Yksi haastateltava tarkensi, että ryhmänjohtaja ei esiinny kamerassa, vaan toimii taustalla henkisenä tukena esittäville poliiseille. Muutama vastaaja kertoi, että esittävien poliisien esimies oli tarkastanut esitettävää materiaalia ennen sen esittämistä.

”Niille mentorointi käytännös ketä vetää, siin on se kokeneempi - - ollu mukana - - annetaan se esimiesten tuki.”

Esittävien poliisien lisäksi materiaalin ja esityksen kokonaisuuteen vaikuttaa myös viestintä. Osa vastaajista kertoi viestinnän osallistuvan aiheen valintaan sekä materiaalin viimeistelyyn, jotta sille saadaan poliisin mukainen visuaalinen ilme. Yksi vastaajista kertoi viestinnän suorittaman viimeistelyn olevan tarpeellinen, sillä viestinnän koettiin olevan ammattilainen niin viestinnässä kuin visuaalisen ilmeen luomisessakin.

Viestinnän osuus prosessissa ei suinkaan jää vain materiaalin tarkistamiseen ja viimeistelyyn. Haastateltavat kertoivat viestinnän hoitavan yhteydenpitoa sidosryhmiin eli tässä tapauksessa kuntien kirjaamoihin ja TOP-keskukseen. Yhteydenpidolla kirjaamoihin tarkoitettiin tiedottamista virtuaalioppitunneista ja tallenteiden sekä palautekyselyjen lähettämistä. TOP-keskukseen päin tapahtuvaksi yhteydenpidoksi kerrottiin päivämäärien sopiminen esityspäivistä. Useimmissa vastauksissa viestinnästä osallistuvien henkilöiden määrää ei osattu sanoa tarkasti. Kuitenkin kaksi vastaajista kertoi, että viestinnästä järjestämiseen osallistuu kaksi henkilöä.

Edellä mainittujen lisäksi viestintä on mukana myös varsinaisessa esitystilaisuudessa. Viestinnän tehtäviksi tilaisuudessa kerrottiin kysymyksen poimiminen chatista, sisällön tuottaminen sosiaaliseen mediaan sekä tilanteen rentouttaminen esitystilanteessa. Haastateltavien vastauksissa oli havaittavissa yhtenäinen ajatus poliisin ja viestinnän tiiviistä yhteistyöstä.

Haastatteluissa ilmeni virtuaalioppituntien työllistävän myös ulkopuolisia tahoja. Ulkopuolisilla tahoilla tarkoitettiin poliisista riippumattomia toimijoita, kuten kuntien kirjaamoja, kouluja sekä TOP-keskusta. Haastateltavat kertoivat kuntien kirjaamojen olevan yksi välikäsi tiedottamisessa.

Kuntien kirjaamojen tehtävänä kerrottiin olevan viestinnän lähettämien viestien välittäminen kuntien kouluille. Viestien tarkoituksena oli ollut tiedottaa virtuaalioppitunneista. Tiedottamisen lisäksi viesteillä toimitetaan linkki virtuaalioppitunnin tallenteeseen sekä pyydetään palautetta.

Koulujen tehtäväksi haastateltavat mielsivät saada yleisö paikalle oikea-aikaisesti seuraamaan esitystä eli järjestämään lukujärjestykset sopimaan poliisin järjestämälle oppitunnille.

Yksi ulkopuolisista tahoista on jo aikaisemminkin mainittu TOP-keskus. Jokainen haastateltavista kertoi virtuaalioppitunneilla käytettävän TOP-keskuksen tarjoamaa alustaa ja palveluita. Yksi vastaajista kuvaili TOP-keskuksen tehtäväksi teknisen toteutuksen. Tarkkaa työnjakoa tai heidän käyttämiään resursseja ei selvitetty tutkimuksen tarkoituksen vuoksi.

Prosessi ja kommunikointi. Yksi vastaajista kuvasi prosessin yhdeksi vaiheeksi intressin ja halun pitää laillisuuskasvatusta sekä tavoittaa ihmisiä mahdollisimman paljon. Vastauksesta on pääteltävissä, että ylipäätään intressi pitää laillisuuskasvatusta lapsille ja nuorille on lähtökohta prosessille.

”Vastataan yhteiskunnan asettamiin pyyntöihin, eli koulujen pyyntöihin, eli tavallaan se intressi tulee sieltä - - meillä myös poliisilla on se intressi - - tavoittaa se kuulijakunta mahdollisimman laajasti.”

Tämän ajatuksen haastateltava yhdisti suunnitteluprosessiin, johon hän ajatteli kuuluvan aiheen ja kohderyhmän valinnat ja aiheen ajankohtaisuuden harkitsemisen, esittäjien nimeämisen sekä yhteistyön EET-yksikön ja viestinnän kesken, milloin esitys pidetään. Vastaaaja koki viestinnän olevan mukana koko prosessin ajan.

Vastauksista oli kuitenkin saatavissa yhteneväisiä asioita prosessin eri vaiheista, kuten aiheen suunnittelu tai päättäminen, materiaalin kerääminen sekä poliisin ja viestinnän välinen yhteistyö. Ensimmäiseksi prosessin vaiheeksi yksi vastaajista kuvasi ylipäätään päätöksen virtuaalioppitunnin pitämisestä.

Yksi haastattelussa esitetty kysymys koski palaverin pitämistä. Suurin osa vastaajista kertoi, että prosessin alkuvaiheessa oli pidetty jonkinlainen aloituspalaveri, jossa on istuttu alas. Vastauksista tuli ilmi, että aloituspalaveri on hyvä pitää etenkin silloin, jos oppitunnilla on mukana useita sidosryhmiä, kuten pelastuslaitos ja poliisi. Moni vastaajista kertoi, että palaverissa keskustellaan aiheista ja työnjaosta. Yksi vastaajista kertoi myös palavereista oppituntien jälkeen, joissa keskustellaan mahdollisista kehityskohteista.

Haastateltavilta kysyttiin, miten EET-yksikön työntekijät ja viestintä kommunikoivat keskenään. Jokaiselta haastateltavalta tuli lähes samankaltainen vastaus ja kaikki kertoivat poliisin ja viestinnän välisen kommunikoinnin tapahtuvan kasvotusten, puhelimitse, Skypellä sekä sähköpostilla tai tarvittaessa palaverin merkeissä. Kaksi vastaajista koki onnistuneen kommunikoinnin vaativan aktiivista otetta sekä poliisilta että viestinnältä.

Suunnitteluvaihe. Kun päätös oppitunnin pitämisestä on tehty, alkaa varsinainen suunnitteluvaihe. Haastateltavilta saaduista vastauksista ilmenee, että suunnitteluvaihe sisältää aiheen pohdinnan ja kohderyhmän valinnan sekä ajankohdan ja esittäjien valinnat ja aineiston keruuta. Edellä mainittujen lisäksi tähän vaiheeseen käsitettiin myös kohderyhmien informoiminen. Kohderyhmien huomioinnista sekä aiheen valinnasta kerrotaan luvussa 4.1.3.

”Aiheen pohtiminen on yks prosessi siinä, että minkälainen yhteiskunnallinen puoli siellä on. Mitkä vaikuttaa asioihin, mitkä on ajankohtaiset aiheet.”

Kun haastateltavilta kysyttiin, kuinka paljon suunnitteluun ja muuhun valmisteluun olisi hyvä varata aikaa, oli tarkkaa aikaa vaikea määritellä. Kolme viidestä vastaajasta kertoi noin yhden kuukauden olevan sopiva aika suunnittelulle ja kohderyhmän tiedottamiselle. Yksi haastateltavista, joka ajatteli kuukauden olevan riittävä aika suunnittelulle ja materiaalin keräämiselle, pohti esittäjien myös ideoivan toteutusta ympäri vuoden, eikä tarkkaa ajankäyttöä pysty määrittelemään yksiselitteisesti. Hän kertoi, että esitystä voidaan ideoida pitkin vuotta, jonka aikana kerätään materiaalia ja kuvia

omasta työstä. Ja kun esityspäivä lähestyy, aletaan materiaalia tiivistämään ja kokoamaan esityspaketti valmiiksi. Kaksi vastaajista arveli, että suunnitteluun olisi hyvä varata aikaa noin kaksi kuukautta.

Riippuen haastateltavasta suunnitteluvaiheen ajateltiin kestävän noin 1–2 kuukautta. Suunnitteluvaiheen ajateltiin sisältävän päätöksen toteuttamisesta, esittäjien valinnat, kohderyhmän ja ajankohdan valitsemisen sekä sen tiedottamisen kouluille. Kaikki haastateltavat katsoivat prosessin sisältävän myös materiaalin keräämisen ja kokoamisen esitykseen.

Neljä viidestä vastaajasta oli sitä mieltä, että pääasiassa esittävät poliisit kokoavat materiaalin ja muokkaavat sitä tarvittaessa yhdessä viestinnän kanssa. Yksi vastaajista kertoi viestinnän tehneen materiaalin ja poliisin muokanneen sen lopuksi itsensä näköiseksi. Vastauksen eroavaisuus muihin johtunee siitä, että aikaisemmin viestintä on koonnut esitettävän materiaalin ja toimintatapa on myöhemmin muokkaantunut. Nyt kuitenkin vastuu materiaalin keräämisestä on esittäville poliiseilla. Kaksi vastaajista koki tämän uuden mallin olevan parempi, sillä siinä poliisit pystyvät hyödyntämään paremmin omaa ammattitaitoaan ja työssä esiin tulleita asioita sekä ajankohtaisia ilmiöitä. Poliisien koettiin olevan asiantuntijoita asiassa, sillä he tietävät mitä nuorten keskuudessa tapahtuu, mikä puhuttaa ja mikä koulumaailmassa on ajankohtaista. Yksi vastaajista ajatteli, että esityksessä olisi hyvä näkyä henkilökohtaisuus.

”Mikä on oleellista siinä, - - että se on oman näköinen, ettei se olisi semmoinen päälle puhuttu tavallaan.”

Suunnitteluprosessiin kolme vastaajista sisällytti kohderyhmän tiedottamisen, mikä vaikuttaa suunnitteluun ja ennakointiin tarvittavaan aikaan. Haastatteluvastauksista kävi ilmi, että yksi suunnitteluvaiheen kulmakivistä on tiedottaa kohderyhmä hyvissä ajoin, vähintään kuukausi tai kaksi ennen. Työmäärän koettiin olleen reilusti suurempi ensimmäisillä kerroilla ja vähentyneen, kun työhön oli rutinoitunut ja tiedettiin mitä tehdään.

Haastatteluissa tiedottamista kuvattiin kaksivaiheiseksi. Tiedottamisen kerrottiin tapahtuvan ensimmäisen kerran noin kuukausi ennen oppitunnin pitämistä ja toisen vaiheen ajankohdan kerrottiin olevan sopiva noin viikko ennen esitystä. Ensimmäisessä yhteydenotossa tarkoituksena on tiedottaa kouluja kuntien kirjaamoja hyödyntäen tulevasta virtuaalioppitunnista ”save the date”-henkisesti. Viimeisessä viestissä kerrottiin olevan käytännön ohjeita sekä linkki oppitunnille. Haastateltava kertoi, ettei aika ensimmäisen ja toisen yhteydenoton välillä saa olla liian pitkä eikä lyhyt. Tapauksissa, joissa tiedetään, että jotkin koulut eivät kuulu kirjaamojen jakelun piiriin, ovat tiedotteet tapahtumasta lähetetty erikseen kouluille.

Vastauksista ilmeni, että valinnat oppituntien ajankohdille pyritään tekemään koulujen aikatauluja huomioiden – oppitunteja ei voi sijoittaa mihin vain, kuten koulujen loma-aikoihin, koulujen alkamisen eikä päättymisen ympärille. Eli tieto alueellisista päivämääristä, kuten loma-ajoista pitää olla poliisin tiedossa, kun virtuaalioppituntia suunnitellaan.

”Ensin se save the date henkinen lähestyminen ja sit sen jälkeen tulee se konkreettinen tieto niistä oppitunneista - - se ei saa olla liian pitkä se kontaktoinnin väli, mut se ei saa olla liian lyhytkään.”

Kolme haastateltavaa kertoi sosiaalisen median olevan yksi paikka tiedottaa ja varmistaa tiedonkulkua kohderyhmälle. Esimerkiksi poliisilaitoksen Instagram tai Facebook-tiliä oli käytetty tiedottamiseen. Julkisilla tileillä ei julkaistu linkkejä, vaan tarkoituksena oli ikään kuin tavoittaa esimerkiksi oppilaiden vanhempia ja varmistaa tietoisuus oppitunnista, jos tieto ei jostain syystä olisi mennytkään perille.

Toteutusvaihe. Prosessi ei itsessään ole ainoastaan suunnittelua, vaan se sisältää myös toteutusvaiheen. Toteutusvaiheella tässä tutkimuksessa tarkoitetaan suunnitteluvaiheen jälkeistä aikaa: oppitunnin pitämistä ja palautteen keräämistä. Seuraavissa kappaleissa on esitelty haastatteluissa saatuja vastauksia, kun haastateltavilta on selvitetty oppitunnin kulkua. On selvää, että jokainen esitys on yksilöllinen, esittäjänsä näköinen ja siihen vaikuttaa muun muassa yleisön sekä esittäjien välinen vuorovaikutus. Jokaisen esityksen runkona on kuitenkin toiminut sama kaava. Toteutusvaiheen tutkimustuloksista ei ole ollut tarpeen kirjata perusrunkoa tarkemmin.

Haastateltavat kertoivat, että oppitunnin esittävät kaksi poliisia. Poliisien lisäksi viestinnän henkilöstö menee TOP-keskukselle sovittuna ajankohtana. Esityksessä käytettävä alusta tuli aikaisemmin mainitulla tavalla TOP-keskuksen tarjoamana. Pääsääntöisesti poliisin verkkoyhteyksiä tai tiloja ei käytetä esittämiseen. Kuitenkin ruotsinkieliset oppitunnit on pidetty käyttäen poliisin tiloja ja poliisin verkkoyhteyksiä. Tällöin TOP-keskuksen tarjoamia palveluita ei käytetä ollenkaan. Koulujen ei ole tarvinnut ilmoittautua virtuaalioppitunnille etukäteen ja sinne on liitytty omaehtoisesti viimeisen kuntiin lähetetyn viestin mukana tulleesta linkistä, joka yhdistää oikeaan esitykseen. Viimeisessä tiedotteessa on ollut ohjeet, kuinka liittyä mukaan.

Haastatteluilla ilmeni kolmaskin vaihtoehto virtuaalioppitunnin toteuttamiselle. Yksi mahdollisuus toteuttaa virtuaalioppitunti oli käyttää hyödyksi oppilaitoksen tiloja. Haastateltava kertoi tämänkaltaisen toteutuksen tapahtuneen ainoastaan kerran, ja tässä tapauksessa poliisi oli mennyt oppilaitoksen luokkaan, jossa oli ollut video- ja verkkoyhteydet erään ammattioppilaitoksen kaikkiin yksiköihin ympäri Turku. Oppituntia varten tarvittavat tilat ja yhteydet olivat ammattioppilaitoksen tarjoamia, eikä tässäkään tarvittu poliisin verkkoyhteyksiä tai tiloja. Seuraavassa kappaleessa on esitelty käytössä ollut alusta.

Virtuaalioppitunti on riippuvainen järjestelmästä. Yksi tärkeä asia oppitunnin järjestämiseen ja onnistumiseen vaikuttavista asioista on käytettävänä oleva alusta tai sovellus. Haastatteluissa selvisi, että Lounais-Suomen poliisilaitoksen virtuaaliset oppitunnit on pidetty Teams Livessä. Kaksi vastaajista kertoi Teams Liven taipuvan tämän kaltaiseen esittämiseen parhaiten. Perusteluiksi he esittivät sovelluksen hyvät ominaisuudet, joita olivat mahdollisuus jopa 10 000 kerralla auki olevaan linjaan, chat-ominaisuus, yleisön mykistäminen, diojen esittäminen sekä tallennusominaisuus. Vastaajat pitivät myös sovellusta vakaana siitä huolimatta, että järjestelmään oli kesken oppitunnin tullut maailmanlaajuinen ongelma ja järjestelmä oli kaatunut. Hyväksi koetun tallennusominaisuuden vuoksi esitystä pystyttiin jatkamaan ja jakamaan tallenne linjoilta kadonneelle yleisölle myöhemmin.

Vastaajat kertoivat oppitunnin kestävän noin 45 minuuttia. Oppitunnin kuvailtiin koostuvan poliisin esityksestä sekä yleisön kysymyksistä esityksen loppuvaiheilla. Oppituntien aikana yleisö eli koulu- luokat ovat voineet esittää kysymyksiä esityksen ajan, ja viestinnän henkilöt ovat poimineet niitä oppitunnin päätteeksi chatista. Haastatteluilla saatujen vastauksien perusteella kysymyksiä läpikäymiseen on varattu yleisimmin noin 10 minuuttia esityksen loppuvaiheesta. Vastauksista kävi ilmi yleisön olevan mykistetty poliisin esityksen ajan. Koko oppitunti tallennetaan, ja se lähetetään kirjaamoihin ja sieltä edelleen kouluille. Haastateltavat kertoivat, että tallennetta tiedustellaan runsaasti, ja se on erittäin tarpeellinen.

Haastateltavilta kysyttiin, kerätäänkö oppitunneista palautetta ja miten. Kaikki haastateltavat kertoivat, että palautteen kerääminen on viestinnän tehtävä. Yksi vastaajista kertoi, ettei palautetta kerätty ensimmäisillä kerroilla, vaan sitä tuli automaattisesti, eikä sitä tarvinnut erikseen kysyä. Hän kuitenkin kertoi, että viimeisimmän virtuaalioppitunnin yhteydessä palautekysely oli lähetetty oppitunnin aikana, ja tällöin vastausprosentti ei ollut kovinkaan hyvä. Kun tarkastelin vanhempainillasta ja oppilaiden virtuaalioppitunnista kerättyä palautetta ja vertailin niitä toisiinsa, havaitsin vastaajamäärissä huomattavan eron. Vanhempainillasta palautetta oli saatu 234 kappaletta, kun taas oppilaille pidetyltä oppitunnilta vastaajien määrä oli ollut vain 29. Palautekyselyssä oli kysytty, mistä koulusta yleisö oli ja samalla pyydettiin antamaan avointa palautetta. Haastatteluissa selvisi, että palautetta on tarkoitus kehittää nykyisestä lisäämällä palautekyselyyn pari kysymystä tai pyytää numeraalista arviota sitten, ettei vastaaminen kuitenkaan vie paljoa aikaa palautteen antajalta.

”Erillinen palautekysely - - kaikille, jotka osallistus sille tunnille - - vastausprosentti ei ollut mikään päätä huimaava.”

Yksi vastaajista puhui ajankäytöstä ja pohti, onko palautteen kerääminen saavutetun hyödyn arvoista ja käytetäänkö aikaa järkeviin asioihin. Hän totesi, että yksi konkreettinen palaute on ollut oppituntien hyvät osallistujamäärät, mikä on vahvistanut käsitystä virtuaalioppituntien tarpeelle. Toi-

nen haastateltavista totesi, että kyseessä on nouseva trendi. Palautteen keräämisen jälkeen jokainen palaute käydään läpi ja ryhdytään mahdollisiin toimenpiteisiin. Haastateltavien mukaan ja itsekin palautteita lukiessa totesin palautteen olleen hyvää. Kiitosta on tullut niin vanhemmilta kuin opettajiltakin.

4.1.3 Kohderyhmien huomiointi

Haastatteluilla selvitettiin, millä perusteella kohderyhmät ja niille esitettävät aiheet valitaan sekä minkälaista sisältöä on esitetty ja mistä materiaali tulee. Tässä osiossa on esitelty tutkimustulokset edellä mainittujen kysymyksien osalta. Haastateltavien kanssa on käyty myös sähköpostikeskustelua ja osa vastauksista perustuu niissä esiin tulleisiin seikkoihin. Haastatteluilla ja sähköpostiviesteillä saatuja vastauksia ei ole eritelty tutkimustuloksissa. Sähköpostiviestien hyödyntämiseen opinnäytetyössä on saatu lupa niiden lähettäjäiltä eikä erittelyä ole katsottu tarpeelliseksi.

Kohderyhmät ja ikäjako. Haastateltavilta kysyttiin, millä perusteella esitettävät aiheet ja kohderyhmät valitaan. Lähes jokainen haastateltava kertoi ensimmäisenä, että aiheet ovat valittu pääsääntöisesti tarpeiden ja ajankohtaisten ilmiöiden mukaan. Yksi vastaajista kertoi, että esimerkiksi Koulurauha-temaan liittyvät oppitunnit oli haluttu esittää kaikille perusopetuksessa oleville, jolloin esityksiä oli jaoteltu kohderyhmien ikähaarukoiden mukaan. Tuntien sisältöä oli tarpeellista muokata ikäryhmien mukaan, sillä haastateltavat kokivat, ettei samaa sisältöä voida esittää kaikille. Jaottelun koettiin olevan tarpeellinen, jotta esitys on toimiva kullekin ikäryhmälle. Haastateltava kertoi erilaisen esityksen puhuttavan ja toimivan kohderyhmään paremmin, kun sen sisällön suunnittelussa on huomioitu eri ikäisten tarpeet ja kehitys.

”Mitä tarkempaan me aletaan haarukoimaan sitä sisältöä, niin sitä se tietysti vielä puhuttelee ja toimii paremmin sille kohderyhmälle.”

Yksi vastaajista nosti kohderyhmän ja aiheiden valintaan vaikuttavan uudenlaisen näkökulman. Hän kertoi, että lähtökohdana aiheille ja kohderyhmien valinnalle on ollut yhdenvertaisuus ja hän koki yhdenvertaisuuden näkyvän kolmella eri tapaa. Ensimmäisenä hän mainitsi halun tavoittaa kaikenikäiset perusopetuksen piirissä olevat oppilaat, eikä oppituntien ulkopuolelle ole jätetty nuorimpia eikä myöskään vanhempia oppilaita. Toisena yhdenvertaisuuden muotona hän kertoi, että oppitunneilla on haluttu tavoittaa kaikki Lounais-Suomen alueen koululaiset, tarkoittaen kaikkein pienimpienkin kuntien huomioimista. Lisäksi haastateltava kertoi, että esitykset tarjotaan sekä suomen että ruotsin kielellä.

Kuten edellä tuli esille, tarpeiden ja ilmiöiden koettiin olevan yksi vaikuttavimmista asioista kohderyhmien valinnassa. Ilmiöiden ja tarpeiden ymmärtämiseksi oli merkittävää selvittää, mitä eri aiheita

eri ikäisten kohderyhmille on esitetty ja miten ikäjako on tehty. Haastateltavat kertoivat kohderyhmien jaon olevan karkeasti 1.–3.-luokat, 4.–6.-luokat, 7.–9.-luokat sekä toisen asteen opiskelijat. Haastateltavat kertoivat uutena kohderyhmänä tulleen vanhemmat ja koulujen henkilökunnan. Ennalta estävässä yksikössä ja viestinnässä oli havaittu puutteita vanhempien ja koulujen henkilökunnan tiedoissa, minkä takia he kokivat, että virtuaalioppitunti voisi olla hyödyksi myös aikuisille.

Aiheen valinta. Kun haastateltavilta kysyttiin mitä esitettävät aiheet kullekin kohderyhmälle ovat olleet, selvisi, että käytössä on ollut hyvinkin laaja aihevalikoima. Aiheiden valinnassa otetaan huomioon yleisöltä saatu palaute ja heidän toiveensa oppituntien sisällöstä. Haastatteluiden perusteella valitut aiheet liittyivät usein laillisuuskasvatukseen ja ilmiöihin sekä yleisesti havaittuihin yhteiskunnallisiin tarpeisiin. Yksi vastaajista huomautti, että aiheen valinnassa on otettava huomioon myös ajankohta. Hänen mielestään esimerkiksi joulukuussa ei kannata esittää mopoiluun liittyviä aiheita. Sosiaalisessa mediassa käyttäytymisen hän koki puhuttavan kaikkia, kunhan sisältö on muokattu kohderyhmien mukaan. Toinen haastateltavista kertoi uusien ilmiöiden olevan hyvä aihe, niihin on helppo tarttua ja todennäköisesti tälle saadaan iso yleisö.

Kaikille perusopetuksessa oleville oppilaille esitetyn valtakunnallisen Koulurauha-ohjelman kerrottiin olleen yksi teemoista. Koulurauha-teeman mukaisilla virtuaalioppitunneilla oli pohdittu, miten voitaisiin yhdessä parantaa koulurauhan toteutumista ja koulu yhteisön hyvinvointia, mistä asioista kouluturvallisuus syntyy sekä sitä, milloin kiusaaminen muuttuu rikokseksi.

Yksi haastateltava kertoi 4.–6.-luokkalaisille, yläkoululaisille, koulujen opettajille sekä vanhemmille pidetyistä virtuaalioppitunneista. Haastateltavat kertoivat käyttäytymisen sosiaalisessa mediassa, kiusaamisen sekä väkivallan olleen aiheita, joita oli esitetty oppilaille. Esitystä oli muokattu kohderyhmän ikä huomioiden. Yksi vastaajista kertoi huomioinnin näkyvän nuorempien esityksessä muun muassa siten, että esimerkkejä oli käytetty enemmän.

Oppilaiden vanhemmille pidetty virtuaalioppitunti oli pidetty niin kutsuttu vanhempainilta. Kaksi haastateltavaa kertoi vanhempainillan puheenaiheiksi vanhemmuuden, vanhempien vastuun, lapsen kontrolloinnin ja rajat. Yksi haastateltavista mainitsi keskustelunaiheeksi myös huumausaineet ja yhteiskunnalliset asiat. Opettajille pidetyn virtuaalioppitunnin aiheet painottuivat opetushenkilöstön oikeuksien ja velvollisuuksien läpikäymiseen sekä käytännön asioihin, kuten rikos- tai lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Yksi haastateltavista kertoi välituntikahakoiden, ja niiden myötä rikosilmoitusten, lisääntyneen. Haastateltavan mukaan poliisilla ei ole paljoakaan pelimerkkejä käytettävissä, kun tekijät ovat alle 15-vuotiaita. Aikuisille valituilla aiheilla haluttiin yhdenmukaistaa toimintamalleja sekä ohjeistaa vanhempien ja opettajien välistä vastuuta.

”Ajankohtaiskatsaus - - lastensuojeluilmoituksen - - rikosilmoituksen tekemistä - - kannustaa myös kouluttautumaan ja - - kertaamaan koulujen sisällä asioita.”

Yksi vastaajista totesi, että ennalta estävässä yksikössä on havaittu tarve toisen asteen opiskelijoiden liikenne- ja laillisuuskasvatukselle. Hän kertoi, että toisen asteen opiskelijoille voisi esittää autoiluun ja rikosoikeudelliseen vastuuseen liittyviä asioita. Tämän kaltaisia virtuaalioppitunteja ei kuitenkaan ollut vielä kokeiltu.

Aikaisemmin haastatteluissa oli kerrottu virtuaalioppitunnin pitämisestä yhdessä toisen viranomaisen tai muun tahon kanssa. Yksi haastateltavista kertoi poliisin ja pelastuslaitoksen pitämästä virtuaalioppitunnista 5.–9.-luokkalaisille. Virtuaalioppitunnilla oli käsitelty alaikäisten luvattonta tulenkäsittelyä ja sytyttelyä. Poliisin ja palotarkastajan johdolla oli käyty läpi luvattoman tulenkäsittelyn mahdollisia seurauksia, vahingonkorvaus- ja rikosoikeudellista vastuuta sekä sitä, miten tulisi toimia tulipalotilanteessa.

Materiaali. Haastatteluilla selvitettiin, mistä virtuaalioppitunneilla käytettävä materiaali on lähtöisin. Vastauksissa tuli ilmi, että materiaalien alkuperälle ei ole yhtä ainutta lähdettä. Nykyisessä toimintamallissa jokainen yksittäinen virtuaalioppitunteja pitävä poliisi vastaa materiaalin hankinnasta. Yksi haastateltava kertoi Lounais-Suomen poliisilaitoksella käytettävän materiaalia, joka on saatavilla valtakunnallisesti muillakin poliisilaitoksilla, esimerkiksi poliisin intranetin kautta.

Useat haastateltavat olivat samaa mieltä siitä, että käytettävä materiaali saattaa olla myös muiden poliisilaitosten tuottamaa. Haastateltavat kertoivat, että myös sosiaalisessa mediassa poliisin julkaisemia materiaaleja voidaan käyttää esityksissä ja on käytetykin. Esimerkiksi konstaapelidaniel-nimimerkkiä käyttävän Daniel Kalejaiyen virkaprofiileista – niin TikTokista kuin Instagram-palvelustakin on saatu hyötykäyttöön esityksissä käytettävää materiaalia, kuten seksuaalirikoslainsäädännön uudistukseen liittyvää tietoa.

”Yhteisverkostot - - poliisi hyödyntää tätä tiktokia, konstaapelidanielia - - sielt pystytään näyttää sellasta materiaalia - - siel on laillisuuskasvatusta”

Kaksi haastateltavaa kertoi, ettei materiaali aina ole niin valmista ja sitä joutuu tonkimaan eri lähteistä, kuten internetistä ja lainsäädännöstä. Haastateltava kertoi, että internetistä voi lainata esityksiä varten esimerkiksi kuvakaappauksia tai YouTube-julkaisuja. Yhden haastateltavan vastauksessa mainittiin oman materiaalin käyttö. Oman materiaalin käytöllä hän tarkoitti omien kokemusten ja ammattitaidon käyttämistä hyödyksi materiaalissa. Työntekijän tulee perehtyä omaan materiaaliin, minkä haastateltava koki ammatillista kasvua tukevaksi elementiksi.

4.2 Tavoitteet

Pääsääntöisesti kaikelle tekemiselle asetetaan jonkinlaiset tavoitteet. Haastatteluilla selvitettiin, kuka asettaa tavoitteet, minkälaisia tavoitteita virtuaalioppitunneille on asetettu sekä eroavatko asetetut tavoitteet perinteisille oppitunneille asetetuista tavoitteista. Lisäksi selvitettiin, miten tavoitteita voidaan mitata ja onko tavoitteisiin päästy.

Muutama haastateltavista kertoi, että tavoitteet tulevat strategiasta ja ennalta estävästä yksiköstä. Strategian on tarkoitus suunnata isoja linjoja, mutta viime kädessä ennalta estävässä yksikössä linjataan se, mitä halutaan ja tavoitellaan, kertoi yksi haastateltavista. Tavoitteet miellettiin monella eri tapaa. Yhden haastateltavan mukaan virtuaalioppitunteja on tehty poliisitoiminnan näkökulmasta. Viestinnällisestä näkökulmasta tavoitteita katsottiin kehittymisen ja uusien toimintatapojen valossa. Toinen haastateltavista kertoi yhdeksi tavoitteeksi kustannustehokkuuden lisäämisen ja kolmas mainitsi yhdeksi tavoitteeksi taloudelliset säästöt. Haastateltava totesi virtuaalioppitunnin kustantavan poliisille vain sen verran, mitä työnantajan palkkakustannukset ovat. Yleisömäärän suhteen varsinaisia numeraalisia tavoitteita ei ole asetettu, mutta toteutunutta määrää kuitenkin seurataan.

Samaa ajattelutapaa ja näkökulmaa oli havaittavissa muidenkin haastateltavien vastauksista, nimittäin jokainen haastateltavista mainitsi laillisuuskasvatuksen antamisen ja kaksi lisäsi lähes heti perään rikosten ennalta ehkäisyyn. Laillisuuskasvatuksella on haluttu kertoa nuorille, mikä on sallittua ja mikä ei.

Poliisin kasvoilla ja näkyvyydellä koettiin olevan vahva merkitys poliisitoiminnassa. Monista eri tavoitteista poliisin näkyvyyden lisääminen kouluissa ja hyvien kokemusten luominen poliisin ja lasten sekä nuorten välille koettiin tärkeäksi tavoitteeksi. Yhden tavoitteen kerrottiin olevan myös hyvien kokemusten luominen poliisille, eikä ainoastaan yleisölle. Näiden lisäksi yksi vastaajista kertoi, että pienimmät maakunnat ovat saattaneet jäädä hieman varjoon ennalta estävän toiminnan näkökulmasta. Virtuaalioppituntien tavoitteena ja käytännössä jo havaittuna toimintaperiaatteena taas on kattaa koko Lounais-Suomen alueen oppilaat ja taata tasapuolisuus kaikille asuinpaikkakunnasta riippumatta. Toinen haastateltava pohti, että poliisin olisi hyvä näkyä edes kerran vuodessa lasten ja nuorten elämässä. Eräs haastateltava kertoi, että kaikki ryhmät pyritään huomioimaan. Molempien vastauksien voidaan katsoa tarkoittavan tavoittelevan nimenomaan kattavuutta ja tasapuolisia poliisin palveluja jokaiselle. Edellä ilmi tulleet vastaukset tavoitettavuuteen ja kaikkien tasavertaiseen huomiointiin liittyvät mielestäni yhden haastateltavan kertomaan kattavan kuulijakunnan tavoittamiseen.

”Poliisi edes jossain muodossa näkyis niitten elämässä kerran vuodessa - - muistutetaan siitä et täällä ollaan.”

Kuten aikaisemmin on tullut ilmi, myös opettajille ja vanhemmille oli pidetty virtuaalioppitunteja. Aikuisille pidetyillä oppitunneilla tavoitteet liittyivät yhteistyöhön sekä kasvatukseen. Kaksi vastaajista kertoi, että vanhempien tietoisuutta on haluttu parantaa kertomalla ajankohtaisia asioita poliisin näkökulmasta, jotta vanhemmat osaavat puuttua lasten ja nuorten asioihin oikeassa vaiheessa. Lisäksi oppitunneilla on tavoiteltu parempaa ymmärrystä poliisin toimintamallista sekä tehokkaampaa yhteistyötä poliisin ja vanhempien sekä opettajien välillä. Opettajien tietoisuutta on haluttu parantaa perusopetuslain mukaisista oikeuksista ja velvollisuuksista, rikosilmoituksen ja lastensuojeluilmoituksen tekemisestä. Aikuisille koettiin tarpeelliseksi kertoa myös siitä, ettei poliisilla ole työkaluja kovinkaan paljoa tekijöiden ollessa alle 15-vuotiaita, ja tiivistä yhteistyötä tarvitaan. Vastauksissa tuli ilmi, että poliisin tavoitteina on antaa opettajille työkaluja ja materiaaleja keskustelun tueksi. Kaksi haastateltavaa koki, että virtuaalioppitunneilla halutaan herättää ajatuksia sekä luoda suunta- viivoja keskustelulle oppitunneilla.

Haastatteluilla selvitettiin, eroavatko virtuaalioppitunneille asetetut tavoitteet perinteisille koulukäynneille asetetuista tavoitteista. Kolme vastaajista oli sitä mieltä, että tavoitteet eivät juurikaan eroa toisistaan, kun taas kaksi vastaajista kertoi niiden eroavan jollakin tavalla. Tavoitteiden eroavaisuuden kannalla olijat kokivat, että virtuaalioppitunnilla pyritään vaikuttamaan laajaan kuvaan sekä isompiin ilmiöihin, ja perinteisellä koulukäynnillä opetuksen olevan täsmällisempää ja yleensä pienempään ryhmään kohdistuvaa kasvatusta tai ongelmaan pureutumista, esimerkiksi puuttumista jonkin tietyn luokan kiusaamisongelmaan. Yksi virtuaalioppitunnille ja perinteisille koulukäynneille asetetuista tavoitteista on näkyä lasten ja nuorten elämässä sekä luoda poliisille kasvot. Tavoitteiden katsottiin olevan samankaltaisia, vaikka ne eivät kuitenkaan ole täysin verrattavissa. Idea on kuitenkin sama.

Haastateltavat kertoivat, että asetettuja tavoitteita on hankala mitata. Joitakin tavoitteita kuitenkin onnistutaan mittaamaan erilaisin keinoin. Mitattavissa olleisiin tavoitteisiin oli pääsääntöisesti päästy haastateltavien vastauksien perusteella. Yksi haastateltava kertoi oppituntien olleen hyviä ja ilmi tulleet kehitystarpeet huomioiden tavoitteisiin oli päästy. Oppitunneista oli saatu palautetta, joissa oli kehuttu ja pyydetty samankaltaisia tunteja lisää.

Vaikka varsinaisia numeraalisia tavoitteita ei ollut, jokainen vastaaja kertoi, että virtuaalioppituntien osallistujamäärää voidaan mitata vertaamalla osallistujamääriä Lounais-Suomen alueella asuvien lasten ja nuorten lukumäärään, jolloin saadaan selville arvio oppituntien tavoittavuudesta. Virtuaalioppitunneille ei vaadittu etukätestä ilmoittautumista ja yhden koululuokassa avatun yhteyden takana on enemmän kuin yksi seuraaja, joten täysin tarkkaa osallistujamäärää ei ole voitu varmistaa. Oppilaiden osallistujamäärän mittaamiseen on tehty laskennallisia arvioita ja yhden luokan keskiarvokokoluokaksi on määritetty 23. Haastateltava kertoi yhden päätelaitteen takana olleen

välillä jopa kolme luokkaa, joten laskennalliset osallistujamäärät saattavat olla todellista alhaisemmat. Työajan tehokkaan hyödyntämisen katsottiin olevan mitattavissa suhteessa osallistujamääriin. Haastateltavat kertoivat, että osallistujamäärien perusteella laaja kuulijakunta on tavoitettu. Parhaimmillaan oppilaille sekä vanhemmille ja opettajille pidetyt virtuaalioppitunnit keräsivät yhteensä 20 000 kuulijaa.

Laajan kuulijakunnan, poliisin tutuksi tuomisen ja kasvojen luomisen katsottiin liittyvän yhteen. Yksi haastateltavista kertoi, että nuoret ovat tunnistaneet virtuaalioppitunneilla esiintyneitä poliiseja muissa yhteyksissä, mikä kuvaa kasvojen tutuksi tuomisen onnistuneen. Vaikka laaja kuulijakunta oli tavoitettu, niin kasvoja ei ollut pystytty antamaan niin konkreettisesti kuin perinteisellä kouluikäynnillä, yksi haastateltavista tuumasi. Vastauksien eroavaisuuksista huolimatta mielestäni kasvullisuuden lisäämisessä on onnistuttu.

Yksi tavoitteista oli antaa opettajille työkaluja, joiden avulla keskustelua voitaisiin jatkaa luokassa opettajan johdolla. Haastateltavat kertoivat, että yleisön antamien palautteiden ja viestien joukossa oli tietoa siitä, että keskustelua on jatkettu opettajan johdolla virtuaalioppitunnin jälkeen. Toinen aikuisiin kohdistuvista tavoitteista oli lisätä vanhempien ja opettajien tietoisuutta niin ajankohtaisista asioista kuin kasvatuksesta ja poliisin toimintamalleista sekä työkaluista. Ennen virtuaalioppitunteja ennalta estävän sähköpostiin oli tullut useita pyyntöjä poliisin pitämille oppitunneille ja materiaaleille. Kun poliisin nykyisestä toimintamallista oli kerrottu vanhemmille ja aikuisille, koki yksi haastateltavista sähköpostiin tulleiden viestien vähentyneen, minkä hän mielsi onnistumiseksi toimintamallien esille tuomisessa.

”Se oli herättänyt keskustelua ja sitä keskustelua oli jatkettu niissä luokissa.”

Haastateltavien mielestä ennalta estävän työn vaikutuksia ei voida mitata lyhyellä aikavälillä. Pitemmällä aikavälillä sitä voitaisiin mitata rikosilmoitusten määrää seuraamalla, yksi haastateltava kertoi. Oppitunneilla on voitu puhua esimerkiksi vaarallisen esineen hallussapidosta tai huumausaineisiin liittyvistä rikoksista ja tätä kautta voitaisiin seurata, onko muutosta tapahtunut niissä rikosnimikkeissä, joista on puhuttu virtuaalioppitunneilla. Virtuaalioppitunteja on pidetty kuitenkin vasta vähän aikaa, eikä vaikuttavuutta rikosilmoitusten lukumäärissä ole tutkittu.

4.3 Kehitystarpeet

Virtuaalioppitunteja oli haastatteluja tehdessä pidetty noin kahden vuoden ajan, ja käytäntö oli osoittautunut toimivaksi. Toimiviakin toimintamalleja on hyvä tarkastella säännöllisin väliajoin toiminnan kehittämiseksi. Haastatteluilla selvitettiin, onko virtuaalioppitunteihin liittyen ilmennyt jotakin kehitystarpeita ja miten yleisöltä saatua palautetta otetaan huomioon, vai otetaanko. Vastauksia

edellä mainittuihin kysymyksiin on pohdittu hyödyntäen jokaisen haastateltavan kanssa tehtyä SWOT-analyysia (Taulukko 1).

Virtuaalioppitunti oli todettu toimivaksi, mutta kehitystarpeita ja -ideoita löytyi yllättävän paljon. Esille tulleet tarpeet olivat osalla vastaajista samoja, mutta yksittäisiäkin ajatuksia ja ideoita löytyi vastauksien joukosta.

Haastateltavat kokivat virtuaalioppitunnin toteuttamisen helpoksi ja melko nopeaksi. Haastateltavat kertoivat, että se vie vain vähän resursseja ja työajan käyttö on tehokasta, kun mietitään, kuinka paljon yhdellä oppitunnilla voidaan tavoittaa eri kohderyhmiä. Pieni resurssitarve ja työajan tehokas käyttö tukevat ajatusta toimintatavan taloudellisuudesta. Haastateltavien mielestä konsepti virtuaalioppitunneista on mahdollista monistaa muiden poliisilaitosten käyttöön, sillä se on muokattavissa kunkin poliisilaitoksen tarpeisiin. Vahvuudeksi kerrottiin sen tasapuolisuus ja yhdenvertaisuus sekä se, että se ei ole paikkasidonnainen, esitys tallennetaan ja esitetään kattavasti koko alueelle. Vaikka toteuttamisen kerrottiin olevan helppoa ja nopeaa, löytyy siitä kehittämistarpeita, heikkouksia ja uhkia. Eräs vastaaja kertoi, että esitysten suhteen pitäisi tehdä vuosisuunnitelma ja katsoa eteenpäin pidemmällä aikavälillä. Sen lisäksi poliisilla ei ole suoraa yhteyttä kouluihin, ja sillä on välitön vaikutus tiedonkulkuun. Suoran yhteyden puuttuminen tarkoittaa sitä, että informointi on kankeampaa, eikä tiedonkulusta voida varmistua. Yksi haastateltava kertoi, että suorat yhteydet olisivat tavoiteltavia. Ongelmana nähtiin kuitenkin ajantasaisten yhteystietojen ylläpitäminen.

Haastateltavien mielestä virtuaalioppitunti on uskottava ja luotettava, kun virkapukuinen poliisi esiintyy lapsille ja nuorille. Uskottavuuden ja luotettavuuden lisäksi onnistuneilla virtuaalioppitunneilla voi tukea perinteisempää ennalta estävää työtä eli fyysisiä koulukäyntejä. Kuten jo aikaisemmin on tullut ilmi, että yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa oli järjestetty virtuaalioppitunti. Muiden viranomaisten hyödyntämistä pidettiin mahdollisuutena. Muiden viranomaisten avulla poliisille voitaisiin saada lisää haluttua näkyvyyttä ja vaikuttavuutta. SWOT-analyysissa ei ole ollenkaan tava-tonta, että sama asia löytyy useammasta nelikentän ruudukosta. Pidemmällä aikavälillä virtuaalioppitunnilla ajateltiin olevan mahdollisuus luoda hyviä kontakteja poliisin ja nuorten välille, kun taas heikkoudeksi miellettiin kasvottomuus. Kasvottomuuden lisäksi pidemmällä aikavälillä uhkana oli poliisin sekä lasten ja nuorten välisen luottamuksen menettäminen.

Nykyisen mallin mukainen virtuaalioppitunti on järjestelmäriippuvainen. Teknologian käyttäminen ja riippuvaisuus koettiin sekä heikkoudeksi että pidemmän aikavälin uhaksi. Haastateltavat pitivät yhteyksien katkeamista tai palveluiden muuttumista maksulliseksi ulkoisina uhkina, mikä luonnollisesti voisi vaikuttaa virtuaalioppituntien pitämiseen. Etäyhteydellä pidetty oppitunti luo mahdollisuuden hyödyntää esitystä disinformatiivisiin tarkoituksiin. Riskinä olisi, että esityksestä leikattaisiin pätkiä, joita sitten käytettäisiin väärin ja irrallaan niiden alkuperäisestä kontekstista. Yksi haastateltavista

koki uhaksi myös mahdollisen lipsahduksen ja jäätyksen tai jopa sairauskohtauksen. Teknologian käyttämisellä nähtiin myös myönteisiä vaikutuksia. Tarvittaessa uuden ilmiön esiin tullessa teknologia mahdollistaa nopean reagoinnin etäyhteyksillä, jolloin tietoa voidaan välittää nopeasti ja laajasti.

Virtuaalioppitunnin heikkoudeksi miellettiin sen mukautumattomuus ja toisaalta taas vahvuudeksi se, että esityksissä voi esittää mitä vain ja esitystä voi muokata tarpeiden mukaan. Mukautumattomuudella tarkoitettiin, ettei esitettävä sisältö välttämättä mukaudu tietyn alueen ongelmiin. Kolme haastateltavista koki, että kohderyhmiä voisi huomioida paremmin rajaamalla kohderyhmiä iän tai asuinpaikan mukaan, sillä esimerkiksi maaseudun ja kaupungin ilmiöt eroavat toisistaan. Rajaamalla kohderyhmiä entistä tarkemmin asuinpaikalla vallitsevien ilmiöiden mukaan, voitaisiin sen alueen ongelmiin puuttua tehokkaammin. Sen lisäksi lapsille ja nuorille kohdistettuja diaesityksiä voisi kohdistaa tarkemmin kullekin ikäryhmälle. Yksi kehitystarve, jonka voi katsoa liittyvän kohderyhmien huomioimiseen ja tavoittamiseen oli esityksien laajentaminen eri kielille, esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten lasten vanhempien tavoittamiseksi. Lisäksi oli pohdittu sitä, olisiko kohderyhmien laajentamista mahdollisesti ikäihmisille tai vanhuksille pidettävä tarpeellisena. Vaikka virtuaalioppitunnin tavoitavuuden katsottiin olevan yksi vahvuuksista, kaksi vastaajaa pohti yhdeksi mahdollisuudeksi oppitunnin tai materiaalin jakamisen esimerkiksi YouTubessa, jolloin jakelu olisi entistä laajempaa ja tavoitettavampaa. Tämä kuitenkin koettiin vielä hieman ongelmalliseksi, sillä viranomaisen julkaisema materiaali pitää olla saavutettavissa eli tekstitetty. Tekstityksen luominen koettiin tässä vaiheessa turhan työlääksi. Virtuaalioppitunneilla tavoitetaan suuri joukko kuulijoita, mutta tarkkaa määrää eikä kuulijoiden alueellista jakaumaa ole pystytty seuraamaan. Yhden haastateltavan mielestä yleisön alueellinen ja määrällinen seuraaminen on yksi kehitystarpeista teknisessä toteutuksessa.

Laaja kuulijakunta koettiin niin positiivisessa kuin negatiivisessakin valossa. Oppitunnin vahvuudeksi koettiin sen tavoitavuus, mutta siinä nähtiin myös ongelmallisia piirteitä. Yksi haastateltavista pohti, että suuren kuulijakunnan ongelmana saattaa olla se, että poliisin esittämiä asioita ei välttämättä ymmärretä niin hyvin, jos asiaa vertaa perinteisiin koulukäynteihin verrattuna. Pidemmällä aikavälillä uhkana pidettiin myös yleisön kiinnostuksen katoaminen samojen aiheiden toistaessa itseään vuodesta toiseen. Yhteistyön merkitystä sidosryhmien, tässä tapauksessa koulujen, kanssa pidettiin tärkeänä. Haastateltavat ajattelivat, että yksi uhka voi olla sidosryhmien eriytyminen, mikä tarkoittaisi, ettei oppitunneilla saa enää esittää muuta kuin opetussuunnitelmassa tarkoitettua ja hyväksyttyä materiaalia.

”Siinä uhkana on - - laajuus on niin iso, vuorovaikutuksen häviäminen, meneekö asia läpi nuorille, et ymmärtääks ne sen asian.”

Kolmen haastateltavan mielestä oppitunnin kulussa ja sisällössä olisi kehitettävää. Pääosin kehityskohteet liittyivät vuorovaikutukseen. Vuorovaikutuksen koettiin olevan huono poliisin ja yleisön välillä verrattuna perinteiseen koulukäyntiin. Yhdeksi heikkoudeksi kerrottiin esityksen yksisuuntaisuus ja jatkokeskustelun puute. Yksisuuntaisuuden korjaamiseen pohdittiin erilaisia vaihtoehtoja. Virtuaalioppitunnin mahdollisuuksiin ja kehittämiseen pidemmällä aikavälillä ajateltiinkin juuri uusien ideoiden toteuttamista, kenties seuraavanlaisilla toimilla. Haastateltavan mielestä vuorovaikutusta pitäisi lisätä ja hän pohti, että ennen oppituntia nuorille pitäisi antaa mahdollisuus kysyä kysymyksiä, joihin poliisi vastaisi kyselytunnin omaisesti. Lisäksi hänen mielestään oppitunnin aikana esitettyihin kysymyksiin voisi reagoida nopeammin, eikä vasta oppitunnin lopulla. Sama haastateltava pohti, voisiko tähän vaikuttaa lisäämällä esitykseen osallistuvien poliisien lukumäärää. Eräs haastateltava kertoi, että oppitunnilla yleisön kysymyksille varattu aika voisi olla pidempi. Poliisi voisi lähettää kouluille aiheen, johon oppilaat voisivat esittää kysymyksiä ja poliisi vastaisi niihin, hän ideoi. Kaksi haastateltavaa ajatteli, että oppitunnin kulku voisi olla monipuolisempi ja yleisöä voisi osallistaa erilaisilla kyselyillä, jolloin esityksestä saataisiin interaktiivisempi. Yhden haastateltavan mielestä Teams-sovelluksen mahdollistamaa ryhmätyötilaa voisi hyödyntää ja luoda niin sanottuja työpajoja. Ryhmissä oppilaat tekisivät opettajien avustamana erilaisia tehtäviä esitettäviin aiheisiin liittyen, ja poliisi kävisi eri ryhmätyötiloissa keskustelemassa ja avustamassa, jos tehtävistä on herännyt jotakin kysyttävää.

Haastatteluilla selvisi, että yleisöltä kerätään palautetta. Haastateltavat kertoivat, että palautetta halutaan ja sitä tarvitaan, jotta voidaan kehittyä ja tarjota parempia poliisin palveluita. Palautekyselyn koettiin olevan hieman keskeneräinen ja palautteen keräämisen kehittämiseksi oli ajateltu uuden kyselylomakkeen laatimista. Haastatteluilla selvitettiin myös palautteen käsittelyä ja sen hyödyntämistä. Haastateltava kertoi, että jokainen palaute luetaan ja otetaan huomioon virtuaalioppitunteja suunnitellessa. Yleisö oli muun muassa pyytänyt vuorovaikutuksen lisäämistä, ja sitä lisätään mahdollisuuksien mukaan. Todennäköisesti vuorovaikutuksen lisääminen voisi vaatia lisäresursseja, yksi haastateltavista kertoi. Toinen haastateltava kertoi, että ennalta estävä yksikkö ja viestintä yhdessä pohtivat erilaisia vaihtoehtoja yleisön pyyntöjen toteuttamiseksi. Jos toiveet oli mahdollista toteuttaa järkevällä tavalla, niin ne pyrittiin toteuttamaan. Seuraavalla sivulla on SWOT-kaavio.

VAHVUUDET / S	HEIKKOUEDET / W
<ul style="list-style-type: none"> + tavoittavuus + helppo ja nopea toteuttaa + uskottava ja luotettava + tehokas, pienet resurssit, työajan käyttö + taloudellisuus + tasapuolinen kaikille, yhdenvertaisuus + saavutettavuus jälkikäteen (tallenne) + ei rajoja sille, mitä voidaan esittää + ei ole paikkasidonnainen 	<ul style="list-style-type: none"> - kontaktittomuus ja vuorovaikutuksen puute - riippuvainen järjestelmistä - suoran yhteyden puute kouluihin - kasvottomuus - tiedonkulun varmistaminen vaikeaa - yksisuuntainen esitys - jatkokeskustelun puute poliisin kanssa - ei välttämättä mukaudu tiettyyn alueeseen tai sen ongelmiin
MAHDOLLISUUDET / O	UHAT / T
<ul style="list-style-type: none"> + kohderyhmien laajentaminen + pienempiin ongelmiin paneutuminen + tukee perinteisiä koulukäyntejä + toisten viranomaisten hyödyntäminen + kontaktien luominen poliisin ja nuorten välille + työpajat + muokattavuus + monistaminen muiden poliisilaitosten käyttöön + uusien ideoiden toteuttaminen + laaja jakelu + ilmiön ilmi tullessa nopea reagointi 	<ul style="list-style-type: none"> - laajan kuulijakunnan uhkana, ettei asiaa ymmärretä oikein - poliisin ja nuorten välisen luottamuksen menettäminen - teknologiariippuvainen, yhteyden katkeaminen tai palveluiden muuttuminen maksulliseksi - sidosryhmien mahdollinen eriytyminen - yleisön kiinnostuksen puute samojen aiheiden pyöriessä vuodesta toiseen - lipsahdus, jäätyminen, sairauskohtaus - disinformaatio, jos joku kuvaa ja muokkaa esitystä

Taulukko 1. Haastateltavien vastauksista koottu SWOT-kaavio.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Selkeämmän kokonaisuuden aikaansaamiseksi johtopäätökset esitellään tutkimuskysymyksiin peilaten. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten virtuaalioppitunti järjestetään Lounais-Suomen poliisilaitoksella, sen tavoitteita, kehitystarpeita ja prosessiin kuuluvaa yhteistyötä. Tarkoituksena oli luoda niin sanottu konsepti, jota voidaan soveltaa muiden poliisiyksiköiden tai sidosryhmien tarpeiden mukaan. Tutkimuksessa käsiteltiin oppitunnin kokonaisuutta laaja-alaisesti sen alkuperäisistä syistä lähtien, enkä ainoastaan konkreettista toteutusvaihetta. Tutkimuskysymykset olivat seuraavanlaiset:

1. Miten virtuaalioppitunti järjestetään Lounais-Suomen poliisilaitoksen ennalta estävässä yksikössä? – konseptointi
2. Millaisia tavoitteita virtuaalioppitunneille on asetettu ja kuinka hyvin ne on saavutettu?
 - a. Poikkeavatko tavoitteet perinteisille koulukäynneille asetetuista tavoitteista?
3. Millaisia kehitystarpeita virtuaalioppitunneissa on ilmennyt?
4. Millaista yhteistyötä EET-yksikkö tekee poliisilaitoksen viestinnän kanssa virtuaalioppituntien toteuttamiseksi?

5.1 Virtuaalioppitunnin toteuttaminen

Virtuaalioppitunnin kokonaisuuden ymmärtämiseksi pohdin, minkä takia oppitunteja ylipäätään järjestetään. Tutkimustuloksista on havaittavissa selkeitä syitä virtuaalioppituntien järjestämiselle. Käsitteäkseni virtuaalioppitunteja on alettu pitää erityisesti ennalta estävän työn takia, osin koronapandemian ja sen tuomien kokoontumisrajoitusten sekä resurssien vajeen vuoksi. Ennalta estävässä yksikössä oli noussut huoli poliisin yhteyden katkeamisesta lapsiin ja nuoriin, sillä rajoitukset mahdollistivat vain akuuttien hälytystehtävien hoitamisen fyysisesti kouluissa, eikä poliisilla ollut mahdollisuutta tehdä ennalta estävää työtä tuttuun tapaan. Selvisi, että virtuaalioppituntia oli kokeiltu vuosia sitten, mutta sen toimivuudesta huolimatta sen käyttöä jatkettiin vasta koronan myötä. Käytännössä virtuaalioppitunnit olisi voitu ottaa käyttöön siis paljon aikaisemminkin, sillä onhan webinaari tunnettu ja teknologia ollut osa poliisityötä jo pidempään. Teknologian hyödyntäminen tällä mittakaavalla on saattanut tuntua vieraalta. Varsinainen lähtölaukaus oli vaatinut ulkoisen tekijän ja tässä tapauksessa uusia henkilöitä poliisilaitoksella.

Tutkimustuloksissa pilkoin prosessin kahteen, suunnittelu- ja toteutusvaiheeseen, jotta tutkimustulokset olisivat helpommin tulkittavissa. Prosessia tarkastellessa vaiheiden voidaan katsoa olevan melko yksinkertaisia. Virtuaalioppitunnin toteuttaminen työnjakoineen sekä työvaiheineen on selkeä

ja helposti monistettavissa. Lisäksi se on muokattavissa kulloistenkin tarpeiden mukaan. Virtuaalioppitunnin toteutuksen koettiin kehittyneen ja rutinoituneen, mikä taas lisäsi tehokkuutta ja ajansäästöä.

Vaikkei toteuttaminen vaadikaan varsinaista työnjohtajuutta, on prosessinjohtajuudella suuri merkitys ja on perusteltua, että se kuuluu ennalta estävälle yksikölle ja sen sisällä tarkemmin päällystöesimiehelle. Onnistuneen virtuaalioppitunnin toteuttamiseksi osallistuvien työtehtävät tulee jakaa selkeästi ja varmistaa ymmärrys kunkin omasta vastuualueesta. Pääsääntöisesti poliisiorganisaation puolella tehtävät ovat jaettu kahdelle esittävälle poliisille, viestinnän henkilöstölle sekä ankkuri-toiminnon ryhmänjohtajalle. EET-yksikön ja viestinnän henkilöstön välinen yhteistyö näyttäytyy toimivana ja joustavana. Yhteistyö heidän välillään koko prosessin ajan on tarpeellista kokonaisuuden hallitsemiseksi. Tutkimustuloksista ilmenee, että palaverikäytännöt eivät ole kiveen hakattuja, mutta mielestäni vähintäänkin jonkinlainen aloituspalaveri on paikallaan etenkin silloin, kun esittäjät ovat uusia tai esitettävä aihe vaihtuu merkittävästi.

Haastateltavat eivät osanneet määrittää koko prosessiin kuluvaan työaikaan tarkasti. Suunnitteluun ja mahdollisiin alkupalavereihin riittänee 1–2 kuukautta, riippuen siitä, kuinka vieras esitettävä aihe on ja kuinka paljon materiaalia pitää kerätä sekä muokata esittäjän näköiseksi. Varattu aika ei kuitenkaan tarkoita sitä, että esittävät poliisit eivät voisi hoitaa muita tehtäviään samanaikaisesti. Ajankohdan valinnassa tärkeäksi huomioksi ilmeni se, ettei oppituntia voi sijoittaa koulujen alkamisen tai päättymisen lähelle eikä lomajaksoihin.

Työnjaollisesti materiaalin kokoaminen kuuluu esittäville poliiseille. Esitysmateriaali voi olla poliisin tuottamaa valtakunnallisesti saatavilla olevaa, lainsäädäntöä, poliisin omia kokemuksia ja tietoa tai muiden poliisien tuottamaa materiaalia. Esimerkiksi Daniel Kalejaiyen tuottamia TikTok- ja Instagram-videoita oli näytetty osana oppituntia. Luonnollisesti poliisin tuottaman materiaalin halutaan olevan ammattimaisen näköistä, joten viestinnän henkilöstön näkemyksellä laadukkaan esityksen tuottamisessa on paikkansa.

Tiedottaminen oppitunneista tapahtuu kaksivaiheisesti kuntien ja kaupunkien kirjaamojen kautta kouluihin. Ensimmäisen vaiheen tarkoituksena on tiedottaa kouluja tulevasta virtuaalioppitunnista, minkä jälkeen noin viikko ennen varsinaista esityspäivää lähetetään linkki ja ohjeita. Haastateltavat painottivat tiedottamisen ajallista tärkeyttä. Edellä kuvattu tiedottamismalli vaikuttaa hyvin suunnitellulta ja harkitulta. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö sitä voisi kehittää. Suoran kontaktin puuttuminen kouluihin näkyy tiedottamisen kankeutena ja tiedonkulun epävarmuutena. Toisaalta, vaikka suorien kontaktien olemassaolo olisi toivottavaa, saattaisi ajantasaisten yhteystietojen ylläpito tuottaa vaikeuksia.

Lapset ja nuoret ovat alttiissa iässä kokeiluille ja muille riskitekijöille. Käyttäytyminen sosiaalisessa mediassa, päihteet sekä kavereiden kanssa ulkona hengailu yleistyvät, mitä vanhemmaksi kasveetaan, lapsen rajat. Voitaisiinko virtuaalioppitunnilla vaikuttaa edellä mainittuihin? Kyllä voidaan. Sekä lapsille ja nuorille että aikuisille tämän kaltaiset aiheet ovat hyviä. Oppitunnin aiheet sekä teemat valikoituvat ajankohtaisten ilmiöiden ja ongelmien perusteella.

Kohderyhmät ja niiden eri kehitysasteet on syytä huomioida, jotta esityksestä saadaan mahdollisimman kiinnostava valitulle kohderyhmälle. Saman aineiston esittäminen reilusti eri ikäisille saattaa johtaa siihen, että esitystä ei ymmärretä tai se ei ole kiinnostava. Kohderyhmät tulevat huomioiksi niin aiheiden kuin kielenkin osalta, sillä virtuaalioppitunti tarjotaan myös ruotsin kielellä.

Virtuaalioppitunnin pituudeksi on vakiintunut 45 minuuttia. Sen aikana poliisi esittää esityksensä, ja loppuun on varattu hieman aikaa yleisön kysymyksille. Esitys työllistää pääsääntöisesti kaksi poliisia ja kaksi henkilöä viestinnästä. Poliisit saavat keskittyä esitykseen ja samalla viestintä tuottaa materiaalia sosiaaliseen mediaan sekä kerää keskustelupalstalta esityksen aikana yleisössä heränneitä kysymyksiä.

Yhteistyön osalta on nähtävissä eri sidosryhmien ja muiden tahojen hyödyntäminen sekä riippuvaisuus järjestelmistä. Sosiaalisen median alustat ovat suosittuja paikkoja tavoittaa nuoria, mutta nykyaikaisen nopean ja hektisen toimintakulttuurin takia sosiaalisen median alustat eivät yksinään sovi kokonaisen oppitunnin pituisen tietoisuuden järjestämiselle. Kouluinstituution hyödyntäminen lasten sekä nuorten tavoittamiseksi on todettu hyväksi Lounais-Suomessa sekä tutkimuksissa (esim. Riikonen 2016, 129). Poliisista riippumaton taho TOP-keskus ja sen tarjoama mahdollisuus käyttää heidän tarjoamia palveluita on lähes edellytys tämän kaltaiselle toiminnalle. Jokaisen poliisilaitoksen alueella TOP-keskuksen kaltaista toimijaa ei välttämättä ole, mikä saattaa aiheuttaa hankaluuksia yhtä kattavien yhteyksien järjestämiselle. Laajan kattavuuden lisäksi virtuaalioppitunnit tukevat tehokasta poliisitoimintaa pienten kustannus- ja resurssitarpeiden näkökulmasta. Pienistä ongelmista huolimatta tulon siihen johtopäätökseen, että kyseinen konsepti vaikuttaa varsin toimivalta. Olihan oppitunneilla tavoitettu kerralla jopa 20 000 henkilöä, ja tekijöillensä se näyttäytyy melko helppona, etenkin kun tilat ja käytettävät yhteydet ovat ulkopuolisen tarjoamia.

5.2 Tavoitteista

Toisella tutkimuskysymyksellä oli tarkoitus selvittää, millaisia tavoitteita virtuaalioppitunneille on asetettu, onko ne saavutettu ja poikkeavatko ne perinteisille koulukäynneille asetetuista tavoitteista. Opinnäytetyöni teoriaosuudessa olen käsitellyt ennalta estävää työtä ja teknologian vaikutuksista poliisin imagoon. Strategian mukaan on tärkeää kohdistaa ennalta estävää työtä niin lapsiin ja nuoriin kuin aikuisiinkin. Ennalta estävällä työllä halutaan ennalta ehkäistä rikoksia, parantaa ihmisten luottamusta poliisiin ja olla enemmän näkyvillä. Sen lisäksi poliisin toimintaympäristön

muuttuessa teknologiaa pitäisi hyödyntää kehittämällä uusia toimintatapoja ja vastata nykyajan tarpeisiin. Opinnäytetyöni tutkimuksen perusteella selvisi, että virtuaalioppituntien keskeisimmät tavoitteet niin poliisitoiminnallisesta kuin viestinnällisestä näkökulmastakin vaikuttavat olevan melko yhtenevässä linjassa ennalta estävän strategian tavoitteiden kanssa. Positiivista oli huomata eri vastaajien yhtenevä ja toisaalta taas henkilökohtainen näkemys tavoitteiden osalta. Ei ole sinänsä ihme, että tavoitteet kohtaavat keskenään, sillä tutkimustulosten mukaan virtuaalioppitunneille asetettujen tavoitteiden iso linja tulee strategiasta, ja ennalta estävä yksikkö päättää niistä yksityiskohdaisemmin. Mielestäni virtuaalioppitunnin toteuttamisen kannalta tärkeitä ovat etenkin tutkimuksessa ilmi tulleet tavoitteet. Jo pelkät tavoitteet toimivat hyvänä ohjenuorana virtuaalioppitunnin toteuttamiselle.

Virtuaalioppitunneille asetettujen tavoitteiden päätavoitteena vaikuttaisi olevan rikosten ennalta estäminen. Nähdäkseni kyseinen tavoite koostuu monista eri osatavoitteista, kuten poliisin kasvillisuuden ja näkyvyyden lisäämisestä. Osaa tavoitteista oli voitu mitata, ei niinkään määrällisesti vaan vertaamalla niitä ilmi tulleisiin kehitystarpeisiin. Yksi haastateltavista kertoi mittariksi esimerkiksi tietyn rikosnimikkeen rikostilastojen seuraamisen. Näen tämän kuitenkin hieman epäluotettavana mittarina, sillä eri rikoslajien kehitykseen vaikuttavat rikosten todellinen lisääntyminen tai vähentyminen, ilmoitusalttius sekä poliisin valvonnan suuntaus ja tehokkuus, jolloin tietyn työmuodon vaikutuksia on melko haastavaa seurata pidemmälläkään aikavälillä. Virtuaalioppitunnin vaikutuksista on saatettu keskustella osallistuvien tahojen kesken ja tulla erinäisiin johtopäätöksiin kunkin tavoitteen osalta. Saadut tutkimustulokset tavoitteista ja niiden saavuttamisesta ovat jokaisen haastateltavan omia näkemyksiä sekä ajatuksia, eivätkä ne perustuneet varsinaisesti mihinkään mitattuun dataan. Haastattelujen perusteella asetettuihin tavoitteisiin oli pääsääntöisesti päästy.

Sosiaalisen pääoman vaikutuksista rikollisuuteen on tehty tutkimuksia (esim. Salmi 2006). Kasvatuksella ja oikeanlaisilla rajoilla sekä ohjauksella on vaikutuksia nuoren elämään, mutta tietävätkö vanhemmat ja opettajat velvollisuutensa tai roolinsa lasten ja nuorten elämässä? Poliisin, vanhempien sekä opettajien rooli nuoren kehityksessä on merkittävä ja sillä voi olla kauaskantoisia vaikutuksia. On tärkeää, että tämän kaltaisia poliisin pitämiä virtuaalioppitunteja pidetään. Mielestäni ollaan oikeilla linjoilla, kun aiheet pyörivät kasvatuksen sekä ajankohtaisten ilmiöiden ympärillä. Oikein asetetuilla tavoitteilla voidaan mahdollisesti vaikuttaa nimenomaan perheen sekä koulun tarjoamaan sosiaalisen pääomaan ja tätä kautta nuorison käyttäytymiseen. Vaikka lapsi tai nuori olisi syyllistynyt näpistykseen, voisi poliisin näkyminen jossakin positiivisessa kontekstissa parhaimmillaan vaikuttaa tekijään ja hänen suhtautumiseensa rikoksiin. Vaikka haastateltavat eivät maininneetkaan mitään sosiaalisesta pääomasta, ovat tutkimustuloksissa esitellyt tavoitteet mielestäni nimenomaan sosiaalista pääomaa kehittäviä.

Merkittäviä eroja perinteisten koulukäyntien ja virtuaalioppituntien tavoitteiden välillä ilmeni tutkimuksessa vain yksi. Virtuaalioppitunnilla pyritään vaikuttamaan laajempaan kohdeyleisöön ja isompiin ilmiöihin. Perinteisillä koulukäynneillä sen sijaan voidaan puuttua jollain tietyllä alueella tai jopa luokassa ilmenneeseen ongelmaan. Poliisin resurssit eivät ole vuosiin riittäneet aktiiviseen koulupoliisitoimintaan, jolloin käynnit syrjäisimmille paikkakunnille ovat jääneet vähäisemmälle, mikä näkyy ennalta estävän työn työmenetelmissä. Vaikka työtapoja onkin jouduttu miettimään uudelleen, ovat tavoitteet lähellä toisiaan. Tilanteessa, jossa poliisi näkyisi vain niiden lasten ja nuorten elämässä, joilla on jo ongelmia tai rikollinen kierre on jo alkanut, ei ole kovinkaan kestävää eikä kannattavaa pidemmällä aikavälillä. Poliisin näkymättömyys voisi vaikuttaa epätietoisuuteen, kasvotomuuteen sekä luottamuksen puutteeseen, jolloin poliisin uskottavuus ja vaikuttavuus nuoreen saattaisivat kärsiä. Vaikkeivat tavoitteet olekaan täysin samoja, en näe sitä ollenkaan huonona, sillä niin virtuaalioppitunneilla kuin perinteisillä koulukäynneillä on omat roolinsa poliisin ennalta estävässä työssä. Ennemmin se näkyy muuntautumiskykyisenä poliisina, joka reagoi parhaalla katsomallaan tavallaan ja suuntaa toimintaansa nyky-yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti.

5.3 Yhteenveto kehitystarpeista

Virtuaalioppitunteja on ehditty pitämään noin kahden vuoden ajan ja toimivan konseptin eteen ennalta estävä yksikkö sekä viestintä ovat joutuneet tekemään töitä. Vaikka oppitunti näyttäytyy toimivana, on toimivaakin välillä hyvä tarkastella ja pohtia, voisiko jotakin kehittää. Yksi haastateltavista sanoikin joutuneensa ajattelemaan virtuaalioppituntia uudesta näkökulmasta esittämieni haastattelukysymyksieni vuoksi. SWOT-analyysin tuloksista näkee, että virtuaalioppitunneissa on paljon vahvuuksia ja mahdollisuuksia, mutta niihin sisältyy myös uhkia ja riskejä. SWOT-analyysi (Taulukko 1) on nähtävissä osana tutkimustuloksia.

Haastateltavat pitävät oppituntia onnistuneena ja toimivana. Ymmärrys ja halu palveluiden kehittämiseen näkyvät tutkimustuloksissa. Yksi haastateltava kertoi, että virtuaalioppitunnit haluttaisiin pysyväksi toimintamuodoksi ennalta estävässä yksikössä. Eräs toinen haastateltavista mainitsi vuosisuunnitelman tarpeesta. Edellä mainitut eivät suoranaisesti liity ainoastaan virtuaalioppitunnin kehittämiseen, vaan kyseessä on laajempi näkemys – ennalta estävä toiminta ja sen kehittäminen.

Virtuaalioppitunnin suunnitteluvaiheessa nähtiin kehittämistarpeita koskien aiheiden valintaa ja kohderyhmien huomiointia. Aiheiden rajaus esimerkiksi alueellisesti tarkoittaisi sitä, että ongelmaan pystyttäisiin puuttua tehokkaammin. Aiheiden rajaus ja esittäminen pienemmälle kuulijakunnalle saattaa aiheuttaa heijastevaikutuksia poliisin ajankäyttöön ja tätä kautta mahdollisesti yhdenvertaisuuteen. Jos aiheita halutaan rajata tarkemmin, on otettava huomioon, että ajatus oppitunnin tarjoamisesta kaikille säilyy ja virtuaalioppitunteja pidetään edelleen tasapuolisesti kaikille.

Haastateltavat kertoivat esityksen laajentamisen eri kielille ja ikääntyville mahdollisena kehitystarpeena. Suomessa maahanmuuttajataustaisia ihmisiä on paljon ja eri kulttuurien asenteet ja käsitykset poliisista saattavat olla negatiivisia. Kouluissa oppilaat oppivat suomen kielen melko nopeasti ja poliisi pyrkii luomaan hyvän kontaktin heihin, mutta ongelmana nähtiin ennemminkin lasten vanhemmat, jotka eivät puhu suomea. Kielimuurin ylittävää virtuaalioppituntia voitaisiin hyödyntää maahanmuuttajataustaisten vanhempien tavoittamisessa.

Vuorovaikutuksen koettiin olevan puutteellista, ja siinä nähtiin eniten kehitettävää. Esityksen vuorovaikutusta haluttaisiin lisätä muokkaamalla esityksen kulkua ja varaamalla enemmän aikaa yleisön kysymyksille. Yhtenä mahdollisuutena pidettiin kolmannen poliisin lisäämistä tai ryhmätyötilojen hyödyntämistä Teamsissa. Poliisin lukumäärän lisäämisellä ja oppitunnin kulun muuntamisella voitaisiin reagoida kysymyksiin nopeammin jo esityksen aikana. Kolmas poliisi voisi toimia taustalla ja vastata oppitunnin aikana heränneisiin kysymyksiin. Kehitysideat olivat hyviä ja edellisten kaltaisilla toimilla esitys olisi mielestäni interaktiivisempi ja innostavampi.

Palautteen kerääminen ja sen analysointi on yksi kehittävä tekijä lähes kaikessa. Jos palautetta ei kerätä, on näkökulma useasti hyvin kapea ja perustuu vain omaan näkökulmaan. Yleisön toiveilla ja ajatuksilla voidaan kehittää toimintaa. Haastateltavat mainitsivat palautteen keräämistä koskevan palautelomakkeen laatimista uudelleen. Uudenlaisella lomakkeella pystyttäisiin kehittämään poliisin palveluita ja mittaamaan muun muassa yleisön alueellista jakautumista. Yksi mahdollisuus mitata päätteiden takana olevien katsojien määrää olisi eritellä palautelomakkeelle, onko palautteen antaja opettaja, vanhempi vai oppilas. Kun lomakkeelta valittaisiin kohta ”opettaja” voisi aueta uusi kenttä, johon voi syöttää päätteiden takana olleiden oppilaiden määrän. Palautteen keräämisessä tulisi ottaa huomioon myös, ettei kaikilla oppilailla ole mobiililaitteita, joilla palautetta voitaisiin antaa.

6 POHDINTA

Alkuperäisen aiheeni mennessä puihin jouduin miettimään vaihtoehtoista aihetta. Halusin tehdä työn, mikä herättäisi ajatuksia lukijassa ja kehittäisi poliisin toimintaa. Ehdotuksen uuteen aiheeseen sain poliisiasemalta, jossa suoritin työharjoitteluni. Aihe tuntui kiinnostavalta ja merkitykselliseltä, sillä olisihan siitä hyötyä muille poliisilaitoksille, jos tutkimus onnistuu toivotulla tavalla.

Tutkimuksella onnistuin kokoamaan tietoa virtuaalioppitunnin toteutukseen osallistuvilta. Nyt kun haastateltavien kokemat kehitystarpeet ja mahdolliset kehitysideat ovat kirjattu ylös, niin toimintaa on helpompi lähteä kehittämään. Virtuaalioppitunteja ei ole aikaisemmin tutkittu ja niiden perään oli

kysely. Mielestäni tutkimukseni oli ajankohtainen ja tarpeellinen juuri toiminnan kehittämisen näkökulmasta. Vanha klisee, polkupyörää ei kannata keksiä uudelleen, pätee tähänkin. Virtuaalioppituntia ei ole tarkoitus keksiä uudelleen, mutta onhan polkupyöriinkin tullut vaihteet.

Haastatteluilla en selvittänyt, milloin viimeksi virtuaalioppitunteihin liittyen oli pidetty kehityspalaveri tai vastaava. Kun pohdin, mitä muut hyötyvät tutkimuksestani, mietin työni alkuperäistä tarkoitusta – konseptointia. Tulin siihen tulokseen, että jo alkuperäisenä tarkoituksena oli kehittää. Ennen tämän tutkimuksen valmistumista yksi haastateltavista mainitsi siitä, että hän oli joutunut pohtimaan asioita uudestaan eri näkökulmasta. Vaikuttaisi siltä, että jo pelkällä tutkimuksen tekemisellä olen voinut vaikuttaa ainakin jollakin tapaa ja ajatus siitä, että tutkimuksella voisi herättää ajatuksia, on ainakin joltain osin toteutunut. Ajatuksien ei ainoastaan tarvitse koskea virtuaalioppitunteja, vaan ne voivat olla myös yleisesti ennalta estävään toimintaan tai kenties omaan perheeseen tai lähipiiriin liittyviä asioita.

Mielestäni haastattelututkimus soveltui tutkimukseeni hyvin, sillä koin parhaaksi tavaksi toteuttaa tutkimus laadullisena ja tutkia virtuaalioppituntia kokonaisvaltaisesti ilman minun hypoteesejani, jotka olisivat olleet välttämättömiä, jos tutkimus olisi toteutettu esimerkiksi monivalintakysymyksillä. Valittu menetelmä antoi haastateltaville mahdollisuuden puhua avoimesti ja tuoda esiin pieniäkin seikkoja. Uskon myös, että fyysisesti paikalla toteutettu haastattelu loi vastaajalle halun antaa oma panoksensa isompana, kuin sähköpostilla pyydetty haastattelu tietokoneella kirjattuna. Tutkimuksen teoriapohjan rajausta oli aluksi haastavaa ja työlästä. Aineistoa joutui tonkimaan pitkään ja pohtimaan, mikä oikeasti olisi relevanttia kirjoittamisen arvoista opinnäytetyössäni. Tajutessani hyödyn-tää virtuaalioppitunnin yleisintä kohderyhmää eli lapsia ja nuoria, pääsin aiheessani eteenpäin. Nuorisoriikollisuus ja sen syyt, sekä poliisin ja koulujen rooli lasten ja nuorten elämässä tuntuivat sopivan aiheeseen erittäin hyvin. Lukemani kirjallisuus ja tutkimukset osoittautuivatkin todella mielenkiintoisiksi. Tutkimuksen edetessä opin ymmärtämään nuorisoriikollisuutta syvällisemmin ja tarkastelemaan ennalta estävän työn mahdollisuuksia monimuotoisemmin.

Kokonaisuudessa virtuaalioppitunti näyttäytyy omaan silmääni toimivalta. Sen tarkoitus on erittäin selkeä ja se mukautuu helposti nykypäivän resursseihin ja tarpeisiin. Virtuaalioppitunnilla lapsia ja nuoria tavoitetaan kattavasti koko Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueella, minkä koen tärkeäksi ennalta estävässä työssä. Haastateltavat puhuivat paljon kasvullisuudesta ja luottamuksen lisäämisestä poliisiin ja lasten sekä nuorten välille. Mielestäni yksi tavoite luoda hyviä kokemuksia myös poliisille voi vaikuttaa positiivisesti työntekijöiden työhyvinvointiin. Sain heidän puheistaan nimenomaan poliisin arvoja myötäilevän ja ilmentävän kuvan. Vaikka varsinaisia tilastoja virtuaalioppitunnin toimivuudesta rikosten ennalta ehkäisyssä ei ollut, niin ajattelen sen olevan hyvä toimintamuoto. Kaiken kaikkiaan toteuttamani tutkimus antoi ammattimaisen kuvan Lounais-Suomen poliisilaitoksen toimintamalleista sekä työntekijöistä.

Tämä tutkimus keskittyi Lounais-Suomen poliisilaitoksen järjestämiin virtuaalioppitunteihin, ja tutkimustulokset olivat pääosin järjestävän tahon puolelta eli poliisilta. Poliisi kokee virtuaalioppitunnit toimiviksi, mutta kokevatko lapset ja nuoret tai kenties aikuiset ne samalla tavalla? Mielenkiintoista olisi selvittää, mitä lapset ja nuoret sekä aikuiset ajattelevat virtuaalioppitunneista. Tutkimuksen toteuttamisessa voisi hyödyntää lasten ja nuorten tai aikuisten ajatuksia virtuaalioppitunneista. Uuden tutkimuksen avulla saataisiin tietoa siitä, miten kansalaiset näkevät virtuaalioppitunnin ja onko toiminta hyvällä tasolla myös heidän mielestään. Tutkimustuloksia voitaisiin halutessa verrata esimerkiksi tässä tutkimuksessa tehtyyn SWOT-kaavioon.

LÄHTEET

- Ahoniemi, A. 2014: Peruskoulun ja poliisin yhteistyö. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Pro gradu -työ. Luettavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/96488/GRADU-1418911259.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Luettu 13.2.2023.
- Alasuutari, P. 2011: Laadullinen tutkimus 2.0. Neljäs, uudistettu painos 2011. Riika, InPrint.
- Danielsson, P. 2022: Nuorten väkivaltarikollisuuden määrä ja piirteet poliisin tietoon tulleen rikollisuuden valossa. Keskusrikospoliisi. Tiedusteluosasto. Luettavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/0/raportti-nuorten-vakivaltarikollisuus-poliisi.pdf/5707ff63-fce5-b1a3-83ed-6ae62808adfa/raportti-nuorten-vakivaltarikollisuus-poliisi.pdf?t=1646715994222> Luettu 29.3.2023.
- Elonheimo, H. 2010: Nuorisoriikollisuuden esiintyvyys, taustatekijät ja sovittelu. Turun yliopiston julkaisuja 299. Turun yliopisto. Oikeustieteellinen tiedekunta, oikeussosiologian ja kriminologian oppiaine. Väitöskirja.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere, Vastapaino.
- Haapakangas, K. 2020: Nuorten rikollisuus on laskussa – mutta pieni joukko nuorista tekee yhä enemmän ja vakavampia rikoksia. Tieto & Trendit. Luettavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/nuorten-rikollisuus-on-laskussa-mutta-pieni-joukko-nuorista-tekee-yha-enemman-ja-vakavampia-rikoksia/> Luettu 29.3.2023.
- Haastattelu 2023: Ankkuritoiminto, ankkuripoliisi. Haastattelu 7.3.2023.
- Haastattelu 2023: Ankkuritoiminto, ryhmänjohtaja. Haastattelu 7.3.2023.
- Haastattelu 2023: Ankkuritoiminto, tutkinnanjohtaja. Haastattelu 14.3.2023.
- Haastattelu 2023: Viestinnän henkilöstö, viestintäpäällikkö ja viestintäasiantuntija. Haastattelu 27.3.2023.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008: Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki, Gaudeamus Oy.
- Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2009: Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Hämeenlinna, Kariston Kirjapaino Oy.
- Laine, M.: Analyysitavan valinta ja yleiset tavat. Tapahtumakulun kuvaus. Teoksessa Vuori, J. (toim.): Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/tapahtumakulun-kuvaus/> Luettu 25.4.2023.
- Lindroos, J. & Lohivesi, K. 2010: Onnistu strategiassa. Alma Talent Oy.
- Kaakinen, M. & Näsi, M. 2021: Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset. Katsauksia 47/2021. Helsingin yliopisto. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Helsinki.

Karila, K. & Nummenmaa, A. 2005: Esi- ja alkuopetuksen jatkumo haastaa opettajat moniammatilliseen työskentelyyn. Teoksessa Hämäläinen, K. & Lindström, A. & Puhakka, J. (toim.) 2005: Yhtenäisen peruskoulun menestystarina. Helsinki, Yliopistopaino Kustannus., 212–216.

Kääriäinen, J. & Rostila, I. & Ellonen, N. & Kivivuori, J. 2005: Nuorten masentuneisuudesta ja riikettyäytymisestä sosiaaliseen pääomaan. Yhteiskuntapolitiikka 70 (2005):1. 28–41. Luettavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101237/051kaariainen.pdf?sequence=1> Luettu 1.4.2023.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2023: Koulurauha-ohjelma. Luettavissa: <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/koulurauha/koulurauha-ohjelma/> Luettu 9.2.2023.

Mikkonen, I. & Sairanen, H. & Kankaanranta, M. & Laattala, A. 2012. Tieto- ja viestintäteknisten laitteistojen ja ohjelmistojen käyttö opetuksessa. Teoksessa Kankaanranta, M. & Mikkonen, I. & Vähähyppä, K. (toim.) 2012. Tutkittua tietoa oppimisympäristöistä. Tieto- ja viestintäteknikan käyttö opetuksessa. Oppaat ja käsikirjat 2012:13. Opetushallitus., 9–19. Luettavissa: http://www03.edu.fi/aineistot/oppimisymparistot/tutkittua_tietoa_oppimisymparistoista_VERKKO.pdf Luettu 13.2.2023.

Mikä on webinaari? Webinaari.fi. Luettavissa: <https://webinaari.fi/mika-on-webinaari/> Luettu 20.3.2023.

Nummenmaa, M. 2012: Etäopetus tarjoaa monia mahdollisuuksia oppimiseen ja opetukseen. Teoksessa Kankaanranta, Mikkonen & Vähähyppä (toim.) 2012. Tutkittua tietoa oppimisympäristöistä. Tieto- ja viestintäteknikan käyttö opetuksessa. Oppaat ja käsikirjat 2012:13. Opetushallitus., 20–33. Luettavissa: http://www03.edu.fi/aineistot/oppimisymparistot/tutkittua_tietoa_oppimisymparistoista_VERKKO.pdf Luettu 13.2.2023.

Opetushallitus 2016: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2014:96. 4. painos. Helsinki, Next Print Oy.

Opetushallitus 2022: Koulurauha. Luettavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/koulurauha> Luettu 9.2.2023.

Poliisi 2020: Poliisin strategia 2020–2024. Luettavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/28127375/Poliisin-strategia-2020-2024.pdf/712129e3-0110-cdc1-3ef3-8c29052a5763/Poliisin-strategia-2020-2024.pdf?t=1606152509317> Luettu 18.4.2023.

Poliisi 2022a: Poliisin arvot. Luettavissa: <https://poliisi.fi/poliisin-arvot> Luettu 9.3.2023.

Poliisi 2022b: Nuori rikoksentekijä. Luettavissa: <https://poliisi.fi/nuori-rikoksen-tekija> Luettu: 30.3.2023.

Poliisi 2022c: Lounais-Suomen poliisi tiivistää kuntayhteistyötä nuorten väkivaltarikosten torjunnassa. Luettavissa: <https://poliisi.fi/-/lounais-suomen-poliisi-tiivistaa-kuntayhteistyota-nuorten-vakivaltarikosten-torjunnassa> Luettu 2.4.2023.

Poliisi 2022d: Poliisin tietojen käyttö tutkimustarkoituksessa. Luettavissa: <https://poliisi.fi/tietojen-kaytto-tutkimustarkoituksessa> Luettu 9.2.2023.

Puustinen, J. 2018: Poliisin imagotyö. Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. (toim.) 2018. Poliisin toimintaympäristö – Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2018. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 132. Tampere, Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy., 135–140.

Riikonen, J. 2016: Turvallisuuden ennakointi – Lasten ja nuorten rikosten ennaltaehkäisy ja varhainen korjaava työ. Teoksessa Muttilainen, V. & Potila, P. (toim.) 2016. Poliisin toimintaympäristö – Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2016. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 125. Tampere, Suomen Yliopistopaino – Juvenes Print., 127–131.

Salmi, V. 2005: Sosiaalinen pääoma ja nuorten rikollisuus. Teoksessa Kivivuori, J. & Salmi, V. 2005. Nuorten rikoskäyttäytyminen 1995–2004. Teemana sosiaalinen pääoma. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 214. Helsinki., 71–110. Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152468/214_Kivivuori_Salmi_2005.pdf?sequence=2

Salmi, V. 2006: Sosiaalinen pääoma ja nuorisoriikollisuus. Teoksessa Honkatukia, P. & Kivivuori, J. (toim.) 2006. Nuorisoriikollisuus – Määrä, syyt ja kontrolli. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 66. Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 33. Helsinki., 187–209. Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152459/221_Honkatukia_Kivivuori_2006.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Savolainen, J. 2006: Rikosten ja väkivallan torjuntaa kouluissa. Teoksessa Honkatukia, P. & Kivivuori, J. (toim.) 2006. Nuorisoriikollisuus – Määrä, syyt ja kontrolli. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 66. Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 33. Helsinki., 235–247. Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152459/221_Honkatukia_Kivivuori_2006.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sisäasiainministeriö 2012: Turvallisuus perusopetuksessa. Loppuraportti. Sisäasiainministeriön julkaisuja 6/2012. Helsinki, Monistamo.

Sisäministeriö: Suurin osa rikoksista on omaisuus- ja liikenne rikoksia. Luettavissa: <https://intermin.fi/poliisiasiat/rikollisuus-suomessa> Luettu 29.3.2023.

Sisäministeriö 2018: Poliisin ennalta estävä työ tukee kaikkia poliisin muita toimintoja. Luettavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/poliisin-ennalta-estava-tyo-tukee-kaikkia-poliisin-muita-toimintoja> Luettu 9.2.2023.

Sisäministeriö 2019: ENSKA, Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019–2023. Sisäministeriön julkaisuja 2019:3. Helsinki, Sisäministeriö. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161300/SM_3_19_ENSKA.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 9.2.2023.

Sisäministeriö 2023: Lisärahoitusta nuorisoriikollisuuden ehkäisyyn sekä väestönsuojelun ja omatoimisen varautumisen koulutukseen. Luettavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/lisarahoitusta-nuorisoriikollisuuden-ehkaisyyn-seka-vaestonsuojelun-ja-omatoimisen-varautumisen-koulutukseen> Luettu 10.2.2023.

Tilastokeskus 2023: Kiinniotettujen 15–17-vuotiaiden määrä kasvoi 20 % vuonna 2022. Luettavissa: <https://www.stat.fi/julkaisu/cl8lbkoi9lwzo0duk6b78l86b> Luettu 30.3.2023.

TOP-keskus: Tietokone opetuksessa – TOP-keskus. Luettavissa <https://edu.turku.fi/top-keskus/>
Luettu 9.2.2023.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Tammi. Luettavissa: <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789520400118>
Luettu 17.4.2023.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023: Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Päivitetty 12.4.2023. Luettavissa: <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytando-htk> Luettu 25.4.2023.

Vuori, J.: Analyysitavan valinta ja yleiset analyysitavat. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Vuori, J. (toim.): Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere, Yhteiskuntatieteellinen tietokirjasto. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/> Luettu 25.4.2023.

Vuorinen, J. 2013: Strategiakirja – 20 työkalua. Sisäinen lähde. Luettavissa: <https://bisneskirjasto-almatalent-fi.ezproxy.utu.fi/teos/CACBEXDTEB#piste:b4> Luettu 12.2.2023.

LIITE 1 TEEMAHAASTATTELU

Haastateltavan virkaikä ja työtehtävä

TOTEUTTAMINEN JA YHTEISTYÖ

- Miltä taholta aloite virtuaalioppituntien järjestämiseen tulee?
- Millainen prosessi virtuaalioppitunnin suunnittelu on?
- Kuinka paljon etukäteen virtuaalioppitunnin suunnittelu pitää aloittaa?
- Ketkä osallistuvat valmisteluun ja kuka prosessia johtaa?
- Millainen on osallistuvien tahojen työnjako?
- Mistä oppitunneilla käytettävä materiaali tulee?
- Miten virtuaalioppitunneista tiedotetaan ja kenelle?
- Mitä alustaa Lounais-Suomen poliisilaitoksella on käytetty?
- Millä perusteella kohderyhmät valitaan?
- Miten keräätte palautetta?
- Miten kommunikoitte EET-ryhmän ja viestinnän henkilöstön välillä?
- Pidätkö palavereja tms. EET-ryhmän ja viestinnän henkilöstön kesken?

TAVOITTEET

- Millaisia tavoitteita virtuaalioppitunneille on asetettu?
- Kuka asettaa tavoitteet virtuaalioppitunneille?
- Miten asetettujen tavoitteiden toteutumista mitataan?
- Onko tavoitteisiin päästy?
- Eroavatko asetetut tavoitteet perinteisille koulukäynneille asetetuista tavoitteista?

KEHITYSTARPEET

- Onko virtuaalioppitunteihin liittyen ilmennyt jotakin kehitystarpeita?
- Miten otatte yleisöltä saamaanne palautetta huomioon?
- SWOT-analyysi

LIITE 2 SAATEKIRJE

Arvoisa EET-ryhmän ja viestinnän henkilöstö,

Teen poliisi (AMK) -tutkintoon kuuluvaa opinnäytetyötä ja tutkimukseni aiheena on *Virtuaalioppitunnit Lounais-Suomen poliisilaitoksella – virtuaalioppitunnin konseptointi*. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, kuinka virtuaalioppitunnit toteutetaan Lounais-Suomen poliisilaitoksella, millaisia tavoitteita tunneille on asetettu ja saavutetaanko ne, sekä miten tavoitteet poikkeavat perinteisille koulukäynneille asetetuista tavoitteista. Lisäksi tarkoituksena on selvittää virtuaalioppituntien toteuttamisessa ilmenneitä kehitystarpeita sekä EET-ryhmän ja viestinnän henkilöstön välistä yhteistyötä.

Tutkimukseen on myönnetty tutkimuslupa (POL-2023-22596) Lounais-Suomen poliisilaitokselta. Tutkimuksen toteuttamiseksi kerään aineistoa haastattelemalla virtuaalioppitunteja pitäneitä EET-ryhmän poliiseja ja viestinnän henkilöstöä. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Haastattelujen kesto on noin 60-90 minuuttia ja ne toteutetaan Turun pääpoliisiasemalla teille sopivana ajankohtana viikkojen 10-13 aikana.

Haastattelut ovat ehdottoman luottamuksellisia, eikä haastateltavan henkilöllisyys tule ilmi opinnäytetyöstä. Haastateltavan virkaikä ja työtehtävä julkaistaan opinnäytetyössä vain haastateltavan suostumuksella tutkimustulosten luotettavuuden osoittamiseksi. Haastateltavalla on oikeus tarkistaa tutkimusraportti ennen sen julkaisua. Tutkimusaineistoa kerätään vain tätä tutkimusta varten ja kerätty aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Halutessanne voitte tutustua kysymyksiin jo ennakoon ohessa löytyvästä haastattelurungosta.

Kiitos etukäteen panoksestasi tähän tutkimukseen!

Ystävällisin terveisin

Erkka Naaranoja

p. 050xxxxxxx

erkka.naaranoja@edu.polamk.fi

SUOSTUMUSLOMAKE

Osallistun haastattelututkimukseen vapaaehtoisesti. Osallistumalla tutkimukseen annan suostumukseni siihen, että antamiani tietoja saa hyödyntää opinnäytetyössä.

Annan luvan/En anna lupaa virkaiän ja työtehtäväni julkaisemiseen.

PAIKKA JA AIKA

NIMI

ALLEKIRJOITUS

LIITE 3 VIRTUAALIOPPITUNNIN JÄRJESTÄJÄN MUISTILISTA

- Oppitunnin ajankohdan päättäminen
- Oppitunnin aiheen ja kohderyhmän valitseminen
 - Ajankohtaiset ilmiöt, yhteiskunnalliset tarpeet, laillisuuskasvatus
 - Oppilaat, vanhemmat, koulun henkilökunta
- Toteuttamiseen osallistuvien henkilöiden valinta (oppitunnin pitäjät, viestintä)
- Aloitus-/suunnittelupalaveri
 - Suunnitelma
 - Työnjako
 - Omat vai ulkopuolisen tarjoamat yhteydet
 - Tavoitteiden asettaminen
- Esityksen valmistelu
 - Materiaalin keruu
 - Kohderyhmien huomiointi
 - Ulkoasun viimeistely
- Informointi ja viestintä
 - Yhteydenpito sidosryhmiin
 - Informointi ja ohjeistus
 - Sisällön tuottaminen sosiaaliseen mediaan
- Oppitunnin jälkeen
 - Tallenteiden lähetys
 - Palautteen keruu
 - Tavoitteiden seuranta
 - Toiminnan kehittäminen